

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dominika Bednářová

**Nízkoprahové zařízení a úroveň trávení volného času dětí
a mládeže v Letohradu a okolí**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Nízkoprahové zařízení a úroveň trávení volného času dětí a mládeže v Letohradu a okolí, vypracovala samostatně za použití uvedených zdrojů a pramenů.

V Olomouci dne 12. 12. 2014

.....

Dominika Bednářová

Poděkování

Děkuji Mgr. Michalu Růžičkovi Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce a za cenné rady k bakalářské práci. Dále bych chtěla poděkovat Bc. Pavlu Kaplanovi a Lence Doubravové, DiS., za poskytnutí materiálu a informací k mé bakalářské práci.

Abstrakt:

Bakalářská práce *Nízkoprahové zařízení a úroveň trávení volného času dětí a mládeže v Letohradu a okolí* pojednává o Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Street v Letohradě a volném čase dětí a mládeže v Letohradě v souvislosti s využitím tohoto zařízení. Práci dělíme na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zaměříme na obecné vymezení pojmů nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, volný čas, pedagogika volného času, děti a mládež. Praktická část popisuje zařízení NZDM Street, výzkumné šetření, metodologii, zvolené výzkumné cíle, výsledky a závěr šetření.

Klíčová slova:

Děti a mládež, volný čas a pedagogika volného času, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež.

Abstract:

Bachelor thesis Low level facilities and leisure activities for children and youth in the Summer Palace and the nearby discusses the low threshold facilities for children and youth Street in Summer Palace and free time of children and youth in Letohrad in connection with the use of this device. The work is divided into theoretical and practical. In the theoretical part we will focus on general definitions of low-threshold facilities for children and youth, recreation and Leisure education, children and youth. The practical part describes the device NZDM Street, survey research, methodology, selected research objectives, results and conclusion of the investigation.

Keywords:

Children and youth, leisure and leisure education, low-threshold facilities for children and youth

Obsah

Úvod	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	9
1.1 Historie.....	9
1.2 Definice NZDM	10
1.3 Legislativní vymezení poskytovaných služeb v NZDM.....	12
1.4 Poskytované služby v NZDM.....	14
1.5 Provozní standardy NZDM.....	18
1.6 Cílová skupina	18
1.7 Režim zařízení	19
• Zákaz užívání a distribuce nelegálních návykových látek v prostoru zařízení,.....	19
1.8 Pracovník v NZDM	19
2 Volný čas a pedagogika volného času.....	20
2.1 Volný čas	20
2.1.1 Pohledy na volný čas	21
2.2 Pedagogika volného času.....	24
2.2.1 Druhy výchovy	24
2.2.2 Pedagogika volného času a mimo vyučování.....	26
2.2.3 Cíle výchovy ve volném čase a mimo vyučování	27
2.2.4 Formy výchovy ve volném čase a mimo vyučování	27
3 Děti a mládež.....	28
3.1 Vývojové periodizace	28
3.1.1 Vývojové etapy z pohledu psychologie.....	28
3.2 Charakteristika jednotlivých zátěžových situací.....	31
3.2.1 Frustrace	31
3.2.2 Konflikt.....	32
3.2.3 Stres	32
3.2.4 Trauma.....	34
3.2.5 Krize	36

3.2.6	Deprivace.....	36
3.2.7	Poruchy chování	37
3.2.8	Sociální deviace.....	37
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	38
4	Metodologie výzkumu	39
4.1	Výzkumné cíle	39
4.2	Výzkumné problémy a předpoklady.....	39
4.3	Charakteristika průzkumného šetření	40
4.3.1	Metoda výběru vzorku.....	40
4.3.2	Charakteristika zkoumaného vzorku	40
4.3.3	Charakteristika zařízení NZDM Street.....	41
4.3.4	System PePa	42
4.3.5	Letohrad.....	42
4.3.6	Metoda sběru dat	64
4.3.7	Metoda analýzy a zpracování dat	64
	DISKUZE	65
	ZÁVĚR.....	66
	SEZNAM LITERATURY	67
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	70
	SEZNAM PŘÍLOH	72

Úvod

Tato bakalářská práce je vypracovaná na téma Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a úroveň trávení volného času v Letohradu a okolí. Toto téma jsme si vybrala po absolvování praxe v NZDM Street v Letohradě. V tomto zařízení jsem působila 5 let jako dobrovolník. V současné době zde pracuji. Po absolvování praxe, jsem se rozhodla vypracovat tuto práci na dané téma. Zajímalo mne, zda je na tak malém městě, jako je Letohrad tato sociální služba potřebná.

Cílem této bakalářské práce je zjistit potřebnost a využitelnost NZDM Street v malém městě. Zda tato sociální služba je zde využívána a potřebná. Zjistit informovanost dětí a mládeže z Letohradu a okolí o existenci tohoto zařízení v jejich městě. A hrubě zamapovat využívání volného času respondentů. Práce je rozdělena do dvou částí, v první části se obeznámíme s nízkoprahovými zařízeními pro děti a mládež, kde jsou tato zařízení legislativně ukotvena, službám které poskytují a komu jsou určena. Dále si přiblížíme tematiku volného času a pedagogiky volného času. A v závěru teoretické části se budeme věnovat dětem a mládeži vymezení těchto pojmů, vývojovým zvláštnostem s ohledem na věk, především těm věkovým obdobím, které spadají do klientely NZDM.

V praktické části si představíme NZDM Street, systém PePa a město Letohrad. Stanovíme si výzkumné otázky, na které pomocí provedeného průzkumného šetření odpovíme. V této části také uvedeme metody analýzy dat výzkumu a jeho realizaci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

V úvodní kapitole se budeme věnovat NZDM podíváme se do historie těchto zařízení, definujeme si toto zařízení, nahlédneme do legislativního ukotvení těchto zařízení. Také se seznámíme se službami, které NZDM mohou poskytovat, v závěru první kapitoly se budeme věnovat popisu klientely a pracovníka v těchto zařízeních.

1.1 Historie

V roce 1911 pokládá profesor Bláha na našem území základní kámen sociální pedagogiky, když v Revue uvažuje o vztahu sociologie, pedagogiky a vlivu sociálního prostředí na rozvoj osobnosti dítěte. Veškerá literatura se zabývala spíše případovými studiemi než zařazení konkrétních jevů do nějakého celku. V díle Dítě nad propastí z roku 1933 se autor Štampach zabývá dětmi toulavými a cikánskými. (Kraus, 2008) V období mezi světovými válkami píše Pitter, který se spíše zajímá o národnostní menšiny. Po roce 1948 nastávají sociální pedagogice těžké časy, je prohlášena za pavědu, musela si počkat až do 60 let, kdy vznikala nová sociální pracoviště a vycházel Sociologický časopis. Sociální pedagogika až do let 1989 se sociální politika potýkala s úpadkem a opět se dostávala navrchol. V roce 1991 O. Baláž píše stať, ve které sociální pedagogiku zařazuje mezi pedagogické disciplíny. A tento termín se začne využívat hned ve čtyřech významech v metodologickém, jako pedagogická disciplína, vyučovacím a jako studijní předmět. Velký význam pro rozvoj sociální pedagogiky měl vznik Sdružení pro sociální pedagogiku a prevenci, který začal vydávat v roce 1992 časopis Éthum s podtitulem Bulletinu pro sociální pedagogiku. (Kraus, 2008)

V roce 1994 byla v rámci Programu sociální prevence a prevence kriminality zavedena funkce sociálního asistenta, který pracoval terénní formou, to znamená v čase a prostoru, kde se mládež nejčastěji vyskytuje. (Klíma, 2007) Samotné počátky kamenných zařízení se datují do nedávné minulosti v letech 1997-2002. (Klíma, 2007)

1.2 Definice NZDM

V §62 zákona o sociálních službách 108/2006 Sb. (www.mpsv.cz) jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež definovány jako ambulantní nebo terénní služby poskytované „dětem a mládeži od 6- do 26 let ohroženým společensky nežádoucími jevy.“

Jednotná definice NZDM prozatím neexistuje, proto zde uvedeme několik nejpoužívanějších definic.

„Zařízení s nízkoprahovým režimem poskytující veřejně prospěšné služby zaměřené na cílovou skupinu neorganizovaných dětí a mládeže formami kontaktní práce, sociální prevence a psychosociální podpory, které jsou kombinovány s nabídkou volnočasových aktivit.“ (Herzog, 2003, s. 78)

„Služba je určena lidem, kteří žijí v prostředí zasaženém sociálně patologickými jevy (drogy, rasismus) a jsou jimi přímo ohroženi. Jde o vytváření podmínek pro navázání kontaktu s lidmi, jejichž způsob života vede k tomu, že nechtějí nebo sami nemohou řešit, nepříznivou sociální situaci, v níž se ocitli. Jedná se o stacionární formu služby. Cílem je minimalizovat možná sociální a zdravotní rizika související se způsobem života těchto lidí, umožnit jim lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky, aby v případě zájmu mohli řešit svoji nepříznivou sociální situaci.“ (www.mpsv.cz)

„Nespecifická preventivní zařízení zaměřující se na spoluutváření životního stylu a životní praxe mladistvých při pomoci zvládnutí socializačních obtíží, každodenních starostí a nepříznivých (omezených) životních podmínek.“ (Klíma, 2003, s. 78, in Herzog)

Shodně jako předchozí definice definuje NZDM i ČAS, (Herzog, 2008) že je to poskytovatel terénních a ambulantních služeb pro děti a mládež, kteří se ocitli v tíživé a nepříznivé životní situaci či jsou vyloučeni ze společnosti, tráví svůj čas v rizikových skupinách společnosti nebo v sociálně nevyhovujícím prostředí. A samy by do žádného obvyklého zařízení hledat pomoc nešly.

Nízkoprahovost znamená dostupnost služeb (služby jsou poskytovány zdarma, jsou přizpůsobeny časem a místem klientovy, jsou poskytovány v přirozeném prostředí klienta – terénní práce), respekt ke klientovi, informovanost klienta o poskytovaných službách,

služby musí být pro klienty bezpečné, klient si sám vybere, co chce s pracovníkem sdílet a o čem pomlčí. (Klíma, 2007)

I ČAS (Herzog, 2008, s. 5) uvádí stejné principy nízkoprahovosti jako je dostupnost služeb odstraněním „časové, prostorové, psychologické, a finanční bariéry,“ anonymita, otevírací doba, která je přizpůsobena uživatelům a je stálá. Navíc ještě uvádí charakteristiku uživatelů, kteří mohou být různé národnosti, či názoru pokud splňují věkovou hranici pro vstup do klubu, mohou zde trávit svůj volný čas a nejsou nuceni do žádné aktivity, když nechtějí. Vstup má minimum limitů, klient pouze nesmí ohrožovat svým chováním sebe ani ostatní klienty a pracovníky v klubu.

1.3 Legislativní vymezení poskytovaných služeb v NZDM

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole NZDM je ukotveno v zákoně o sociálních službách 108/2006 sb. Bližší specifikace jsou pod § 53 a §62 a ve vyhlášce 505/2006 sb. § 27. (www.mpsv.cz)

Podle § 53 108/2006 jsou NZDM služba sociální prevence.

„Sociální, týkající se lidské společnosti, vtaů mezi lidmi ve společnosti, týkající se úsilí, snahy o zlepšení společenských poměrů, týkající se životních podmínek jednotlivce ve vztahu ke společnosti a k státu, jeho hmotného zabezpečení.“ (Petráčková, Kraus, 2001, s. 699)

„Prevence, předcházení, ochrana. Soubor sociálních a zdravotních opatření s cílem předcházet poškození zdraví, vnik nemocí a trvalých následků z nich.“ (Petráčková, Kraus, 2001, s. 617)

Klíma (2007) píše, sociálně preventivní služby si kladou za cíl učinit z člověka soběstačného, svéprávného jedince.

Ve vyhlášce 505/2006 sb. § 27 jsou uvedeny základní standardy NZDM, které se pak větví a rozšiřují, ale vždy pod hlavičkou těchto oblastí. (Herzog, 2008)

- a. Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti.
- b. Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.
- c. Sociálně terapeutické činnosti.
- d. Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. (Herzog, 2008, s. 3)

a) Nejčastěji jsou zaměřeny na aktivizaci životního stylu, získání nových zkušeností, vědomostí, návyků. Tímto souborem činností se snažíme dosáhnout pozitivních změn v chování uživatelů což má pozitivní vliv na získávání nových pozitivních sociálních dovedností a celkový psychický a fyzický stav klientů. (Klíma, 2007)

b) Techniky a metody, které mají za cíl klienta naučit lépe se orientovat ve vztazích ve společnosti.

c) Terapeutické činnosti, které vedou k rozvoji a stabilizaci sociálních a osobních vlastností a dovedností, tím podporují sociální začlenění do společnosti.

d) Zde si lze představit pomoc jak jednotlivci, tak i skupině v prosazení jejich práv zařizování běžných záležitostí, ale i například obhájit projekt tvořený klienty (nová překážka ve skateparku), podílení se na vyřešení problému jako prostředník mezi klientem a druhou osobou či institucí. (Klíma, 2007)

Další zákon, který obsahuje zmínku o NZDM je zákon o sociálně právní ochraně dětí 359/1999. Pracovníci těchto zařízení mají povinnost tyto úkony vykonávat. (Herzog, 2003)

1.4 Poskytované služby v NZDM

- Kontaktní práce

Základní a první forma kontaktu pro nově příchozího do klubu, pracovník při prvokontaktu podává informace o službách a možnostech využití zařízení a následně zjišťuje důvod návštěvy. Prvokontakt probíhá formou rozhovoru, pracovník a klient se poznávají, budují si vztah založený na důvěře, který usnadní pozdější práci a využívání služeb.

- Situační intervence

Poskytnutí základní informace, reakce či podnětu ke každodenním obvyklým situacím, které nastávají v životě klienta. Mohou to být problémy týkající se včerejšího pozdního příchodu domů, pomoc se psaním úkolů, hádka s přítelem. Situační intervence je momentální, okamžitý zásah, rada pracovníka na momentální problém uživatele služeb.

- Informační servis uživateli

Ústní nebo psanou formou předávané informace. Mohou být tematicky zaměřené na různé oblasti instrumentální (škola, rodina, hledání brigády), právní, zdravotní (bezpečný sex, drogová prevence), specifická dle potřeb klientů, či okolí.

- Poradenství

Poradenství na rozdíl od informačního servisu podává klientům rady, jak zlepšit jeho nepříznivou situaci. Zde se pracovník zaměřuje cíleně na klientovy problémy a společně se snaží hledat řešení vzniklé aktuální situace. Nejčastěji poradenství probíhá formou rozhovoru.

- Krizová intervence/ Pomoc v krizi

Rozsah této služby je závislí na kompetencích a způsobilosti pracovníka, pokud není pracovník dostatečně vzdělán, měl by klienta poslat za odborníkem. Jedná se o „diagnosticko-terapeutický přístup, ke zvládnutí psychické krize.“ (Klíma, 2007, s. 326) Pracovník vede cílený rozhovor směřovaný k odhalení příčin krizového stavu a snaží se o nejvhodnější v některých případech i nejrychlejší intervenci v řešení vzniklých problémů.

- Zprostředkování dalších služeb

Když klient přesáhne věkově stanovenou hranici určitého zařízení, mohou pracovníci tohoto zařízení klienta odkázat nebo doprovodit do zařízení návazné péče a mohou se účastnit jednání v těchto zařízeních.

- Kontakt s institucemi ve prospěch uživatele

Tato služba navazuje na předchozí, v této službě se klient může obrátit na pracovníka s prosbou o pomoc nebo sám pracovník klientovi tuto službu navrhne. Pokud klient souhlasí, pracovník mu zprostředkuje intervenční kontakt v institucích návazné péče nebo i dalších institucí, které zasahují do života klienta, který je o všem dění informován.

- Případová práce

Případová práce je dlouhodobý individuální proces, který má jasně vydefinovaný začátek, konec a obsah služby, které jsou uvedeny ve smlouvě, kterou po dohodě pracovník s klientem uzavře. Klient si zde vydefinuje služby, které chce, aby mu byly poskytovány a zároveň, které bude využívat. Součástí kontraktu je sestavení individuálního plánu a cílů, pracovník eviduje plnění plánu a cílů v osobních spisech klienta a efektivnost procesu konzultuje se spolupracovníky na týmové poradě a supervizích. Individuální plán je živý materiál, který je v průběhu plnění plánu dá měnit ve prospěch klienta, k tomu slouží pravidelné revize smlouvy.

- Skupinová práce/ práce se skupinou

Práce zaměřená na skupinu teď a tady, která se soustředí na rozvoj psychosociálních schopností a dovedností.

- Práce s blízkými osobami

Práce s blízkými osobami zahrnuje poradenství pro blízké osoby klienta (rodina, příbuzní, přátelé) a informační servis, vždy pod souhlasem klienta.

- Pobyť v zařízení

V této službě jde vlastně o poskytnutí prostoru pro trávení volného času libovolnou aktivitou nebo činností v teplém, suchém a osvětleném prostoru, kde má klient možnost si odpočinout či trávit čas hrou nebo jinou zájmovou činností.

- Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity se dělí podle podílu účasti klienta a pracovníka v NZDM na **základní jednoduché instrumentální aktivity**. U těchto činností pracovník zapůjčí vybavení (hru, přehrávač na hudbu, kreslicí potřeby, data projektor na film), klienti si sami zvolí, co chtějí dělat. Druhá skupina se nazývá **složitější volnočasové aktivity**, které klienti realizují sami pouze za podpory pracovníka. Patří tam využívání vybavení zkušebny a tvořivé dílny, které jsou schopni klienti využívat samostatně, bez vedení pracovníka. Další volnočasovou aktivitou jsou akce, které iniciují sami uživatelé, pracovník se snaží vybídnout klienta k samostatné organizované činnosti. Některé akce slouží ke zpestření rutiny v NZDM, ty připraví zaměstnanci klubu, někdy když je to možné zapojí i některé klienty do organizace. A na závěr dílny, které se mohou uskutečňovat pravidelně nebo nepravidelně pod vedením pracovníků i externích.

- Preventivní, výchovné a pedagogické programy

Specifické preventivní dlouhodobé programy orientované na zakázku vycházející z okolí a lokality NZDM. Například program prevence závislosti na tabáku, program prevence šikana a kiberšikana, program prevence antikoncepce. Pracovník o aktuálním tématu předává informace uživatelům ústní formou, prezentací, letáčků, v případě antikoncepce může dát starším uživatelům kondomy.

- Jednorázové či příležitostné programy

Sem spadají akce zorganizované pro určitou skupinu (pracovníci zařízení, externisti), nebo širokou veřejnost. Například den otevřených dveří, koncert, výstava, burza oblečení, nebo akce, které pro veřejnost uspořádají klienti ve spolupráci s pracovníky, kteří jim poskytnou prostor nebo materiální vybavení.

- Doučování

Individuální doučovací forma aktuálně probírané látky ve škole, či mimo školu (například příprava na přijímací zkoušky), může mít nárazový nebo plánovitý charakter. Doučovaný dochází do klubu, kam si přináší své učebnice. (Klíma, 2007)

Klíma (2003, 2007) a Herzog (2008) služby dělí do čtyř základních okruhů, ve který může najít shodné služby,

1. Volný vstup a pobyt v zařízení

Děti a mládež mohou využívat jen prostory klubu a nemusí se aktivně do ničeho zapojit.

2. Volnočasové aktivity

Mnohé kluby disponují nejrůznějším vybavením, jako jsou hudební zkušebny, keramické a tvořivé dílny, taneční a sportovní aktivity atd., které mohou klienti navštěvovat a aktivně se jich účastnit.

3. Sociální služby

Kontaktní práce – s nově příchozím navázání kontaktu a vydefinování zakázky.

Situační intervence – okamžité poskytnutí pomoci, při řešení běžných situací a problémů klienta.

Základní poradenství – pomoci orientovat se ve vzniklé situaci.

Doprovodné aktivity

Terénní sociální práce klubu – terénní sociální pracovníci tzv. streetworkeri navazují kontakt v ulicích.

4. Aktivity a činnosti zaměřené na prevenci

Prevence proti zneužívání návykových látek, bezpečný sex atd.

NZDM **neposkytuje** tyto služby: zájmové kroužky, výměnné programy pro uživatele drog, psychoterapii, komerční aktivity a ideologicky směřované výchovné programy. (Pojmosloví, 2008)

1.5 Provozní standardy NZDM

Budova, která nesdílí vchod s žádnou další institucí, která by znemožňovala pohodlný vstup klientům např. policie, úřady. V rámci provozní otevírací doby mohou klienti libovolně odcházet popřípadě se zase vracet. Panuje zde naprostá etnická a názorová svoboda. Klienti nejsou vázáni smlouvou o členství či nějakým finančním příspěvkem. Zařízení by mělo poskytovat ochranu a bezpečí klientům. Klienti nemusejí zařízení navštěvovat pravidelně, mohou docházet dle vlastní volby. (Herzog, 2003)

1.6 Cílová skupina

Obecně do cílové skupiny patří děti a mládež ve věku 6 až 26 let, která prožívá momentální či dlouhodobě obtížné životní události, zažívají konfliktní životní situace nebo žijí v omezujících životních podmínkách a potřebují v těchto situacích pomoci hledat řešení. (Klíma, 2007)

Každé zařízení si na základě monitoringu a zmapování situace v dané lokalitě definuje věkovou kategorii pro jejich zařízení. Velmi časté je zaměření klubů na mladší věkovou kategorii 6.-12. a starší 12.-20. Podle lokality si nízkoprahové kluby mohou přesněji vymezit určitou minoritní či subkulturní skupinu, velmi časté jsou u nás kluby pro Romy. NZDM nejčastěji navštěvuje mládež, která není sociálně stabilní, neumí nebo nemůže trávit svůj volný čas na placených zájmových aktivitách, hledá bezpečný prostor pro sebe a své kamarády, potýká se s problémy ve škole či doma. Jednotlivce, který využívá nabídky a služeb NZDM a má na využívání služeb uzavřený kontrakt, nazýváme klientem. (Klíma, 2003)

1.7 Režim zařízení

I v NZDM se uplatňují některá pravidla, mezi ty které se ve všech zařízeních shodují patří:

- **Zákaz užívání a distribuce nelegálních návykových látek v prostoru zařízení,**
- **Zákaz užívání a distribuce alkoholu v prostoru zařízení**
- **Zákaz násilí, šikany, napadání a diskriminace či obdobného porušování práv jiného jedince v prostoru zařízení**

Pracovníci podléhají pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí, který obsahuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí. (Klíma, 2003)

1.8 Pracovník v NZDM

Ideální osobnostní rysy pracovníka v pomáhajících profesích uvádí Matoušek a Kroftová (1998) jako jednice, který je přizpůsobivý a umí pružně reagovat na právě vzniklé situace, osobnostně vyzrálý, odpovědný za své chování, dostatečně citlivý k potřebám svým i druhých, otevřený, umí řešit problém s klienty a zároveň odlišuje své problémy od problémů druhých, vzbuzuje důvěru, je opravdový, kamarádský, s citem pro komunikaci a v neposlední řadě by měl být dobrým příkladem. Mezi nejdůležitější charakteristiky Matoušek a Kroftová (1998) řadí angažovanost, pružnosti a sebekontrolu. Je jasné, že pracovník, který se setkává denně s 30 klienty, nemůže být angažovaný ve všech případech. (Matoušek, Kroftová, 1998)

Matoušek a Kroftová také píše, že nejen charakteristika pracovníka, ale i pracovní role je pro práci s rizikovou mládeží důležitá. To jakým způsobem pracovník pracuje, autoři uvádí, že nejlepší variantou je kombinace těchto dvou modelů „terapeutickou rodičovskou postavu a autoritu typu vůdce party.“ (Matoušek a Kroftová, 1998, s. 247)

Klienti často s pracovníkem naváží vztah, který může aktivně trvat i několik měsíců, vzhledem k pravidlům v NZDM, ale nejsou vázáni žádnou povinností ke klubu a tak se nezdá, kdy stane, že klienti nedodrží slovo, pracovník v pomáhající profesy však musí zůstat profesionálem a nebrat si klientovo chování jako křivdu. Velmi často tak dochází k syndromu vyhoření, zklamání v těchto profesích jsou častá, proto také jak uvádí Matoušek a Kroftová (1998) by měli pracovníci podstupovat průběžné supervize.

2 Volný čas a pedagogika volného času

2.1 Volný čas

Je to v podstatě mladý pojem a jeho struktura a potřeba vymezení se nenachází v dávné minulosti, jak tomu bylo například s prací nebo výukou. Volný čas je soudobé téma, které je potřeba řešit hlavně při práci s dětmi a mládeží, kteří nevědí jak s volným časem naložit. V této kapitole se pokusíme vymezit termín volný čas, jeho historii a důležitost, jak pro dospělé, tak hlavně pro děti a mládež a jeho využití i jako prevenci proti sociálně patologickým jevům, možnosti a formy jeho užívání a trávení s ohledem na věkové období dětí a mládeže. Dále se budeme zabývat pedagogikou volného času a s tím souvisejícím tématem výchovy.

Čas sám o sobě je celosvětově uznávané měřítko. Když pomíneme důležitost časových pásem je čas na celém světě stejný, každý den má 24 hodin všude na Zemi. Hodiny jako hodnoty času jsou hybatelem skupin, všichni pracovníci stejných pozic jednoho podniku nastupují ve stejný čas do práce a povětšinou ho ve stejný čas opouští. Když tomu tak není, je to takzvaně pracovní přesčas. Tomuto termínu většina z nás rozumí a dokáže si představit, co obnáší. Když některý zaměstnanec přijde do práce pozdě, nadřizený z toho vyvozuje negativní sankce.

Kdo trestá nevyužití volného času? Je důležité mít volný čas? Jak je ten čas dlouhý a co si pod pojmem volný čas představit? Každá představa je individuální, proto je velmi těžké specifikovat, co je volný čas.

Hoftbauer (2004, s. 13) vymezuje volný čas, jako „čas, který zbývá po splnění pracovních i nepracovních povinností.“ Pávková (2002, s. 13) dělí volný čas pouze z hlediska „...doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.“

Volný čas můžeme také chápat jako vhodný prostor pro rozvoj osobnosti především ve směru kreativity. A to především s důrazem na individuální zvláštnosti a zájem jedince. (Spousta, 1997)

Volný čas je doba, kdy máme čas na svou seberealizaci a sebeutváření, po splnění všech povinností a potřeb. (Hájek, 2008)

2.1.1 Pohledy na volný čas

2.1.1.1 Z hlediska historie

V 17. století začaly vznikat jezuitské internátní školy s ubytováním studentů ve škole a také přichází starost o celodenní a celotýdenní program studentů a to nejen v době školy, ale hlavně po škole. Přestože se jedná o církevní řád, kde je pro modlitby a mše vymezena velká časová dotace, byl zde prostor pro volný čas. Již v této době byli studenti vedeni k „družnosti ve skupině“ (Přadka, 1999, s. 15) v podobě oslav církevních svátků, oslav konce školního roku a především k divadlu a hudbě. Hlavně jezuitské divadlo bylo využíváno k vyplnění volného času a sloužilo jako vzdělávací prostředek. (Přadka, 1999)

„ Divadlo a hudba patřily ke školám a mimoškolní činnosti té doby.“ (Přadka, 1999, s. 21)

Výraznými světovými postavami 19. století jsou katolický kněz Giovanni Bosco, Jan Jindřich Pestalozzi nebo na konci století zakladatel skautingu Ernst Thomson Seton. Všichni tito významní muži položili základní kameny pedagogiky volného času ve své vlasti. V Čechách žádná takto významná jména nenacházíme, kromě Miroslava Tyrše. Po dlouhou dobu zde hraje prim organizace Sokol. Až s příchodem nového století se do Čech dostává nejprve skauting a po té selesiani. (Přadka, 1999)

Pávková (2002) pohlíží na počátky volného času spíše z hlediska životního stylu a jeho přeměny v průběhu let. Uvádí, že již v 17. století si majetnější obyvatelé měst stavěli víkendová obydlí. Se vznikem kaváren, spolků a klubů se trávení volného času převážně dospělých bohatších občanů změnilo, na volný čas dětí se zatím moc nehledí. V první polovině 19. století začíná „oddělování bydliště, pracoviště a místa volného času.“ (Pávková, 2002, s. 21) Na tento trend velmi rychle reaguje i dělnická třída, která shodně jako bohatí požaduje svůj volný čas, ruku v ruce s tímto požadavkem jde zkrácení pracovní doby. Tento vývoj umožnil dělníkům, dětem a mládeži „regenerovat síly“ (Pávková, 2002, s. 21) a individuálně se věnovat svým zájmům a potřebám.

Volný čas vytvořil „podhoubí“ organizacím a spolkům, jako Setonův Woodcraft, Skauting Angličana Baden-Powela, který k nám do Čech přináší profesor Antonín Benjamín Svojsík, a Tremping. Všechny tyto organizace pomalu vznikají na našem území, než jsou násilně přerušeny první světovou válkou.

V meziválečném období se v mnoha státech Evropy budují organizace, které mají jasný cíl vychovat z mládeže budoucí vojáky a v podstatě se připravit na druhou světovou válku. (Přadka, 1999) V Itálii organizuje mládež Benito Mussolini pod heslem „Věřit-poslouchat- bojovat.“ (Přadka, 1999, s. 67) V Německu Adolf Hitler připravuje děvčata i chlapce k boji v Hitlerjungendu. Ve Slovenském státě byla vytvořena organizace Hlinkova mládež. A ani Protektorát Čechy a Morava nezůstal pozadu s Kuratoriem pro výchovu mládeže. Kuratoria byla soustředěna na sportovní aktivity a brannou zdatnost mládeže. (Přadka, 1999)

Pávková (2002) se o branné povinnosti v meziválečném období nezmiňuje, spíše podtrhuje budování a rekonstrukci tábořišť, chatových kolonií, tělovýchovných, sportovních zařízení a dalších středisek pro volný čas na našem území.

Bohužel po válce se situace nezměnila, volný čas dětí a mládež, především mládeže je nadále organizován ve prospěch státu a na zájmy jedinců se příliš nehledí. Důraz je kladen na masovost těchto organizací „nikdo neměl stát stranou.“ (Přadka, 1999, s. 68) Masovost a jednotnost byly záměrem režimu, který spoléhal na odchovance, kteří stranu podpoří. Strana pořádala spíše školení, která pro mládež nebyla atraktivní a byla pouze nutností pro kariéerní růst, než zájmové aktivity. V 60. letech došlo k velkým změnám. Pionýrské organizace odměnily obsahovou stránku, občané mohli vycestovat za hranice naší země, kde se setkávali s vlivy různých hnutí např. Hippies. (Přadka, 1999)

Větší zlom v nabídce volnočasových aktivit nastal v roce 1968, kdy bylo v Československu založeno na 18 dětských a mládežnických organizací. Pro představu uvádíme některé z nich Junák, Svaz pracujících mládeže, Unie středoškoláků a učňů, Svaz klubu mládeže a mnohé další. (Přadka, 1999)

Až do Sametové revoluce neměly volnočasové aktivity snadnou cestu k vývoji a prosazení se. Vlivem režimů a vládním neshodám byly organizace a spolky, zakládány a v době největšího rozmachu, zase rušeny. (Přadka, 1999)

Po roce 1989 přichází takzvané století dítěte a volný čas dostává prostor ke svému rozvoji. V New Yorku byla organizací OSN přijata „Úmluva o právech dítěte. U nás přijatá jako zákon č. 104/1991 sb.“ (Pávková, 2002, s. 26)

2.1.1.2 Sociologický a sociálně-psychologický

Aktivity ve volném čase napomáhají k utváření mezilidských vztahů, a proto je důležité, aby volný čas dětí a mládež byl kvalitně naplněn. Sociální prostředí a rodina jsou nejpodstatnější činitelé volného času (Pávková, 2002). Zejména rodiče, kteří jsou prvními vzory, „slouží jako model, který dítě napodobuje“ (Vágnerová, 2004, s. 45) a mohou tak výrazně ovlivnit výběr volnočasových aktivit. Pokud se rodina neúčastní na nabídce volnočasových aktivit, mohou tuto funkci suplovat pedagogové. Při neúspěšném či nevhodném zásahu je velká pravděpodobnost, že se dítě, či mladistvý, nechá ovlivnit nežádoucím chováním vrstevnické skupiny. (Pávková, 2002)

Hoftbauer (2004) stejně jako Pávková (2002) uvádí, že jako první prostředí, které by mělo tvořit kladný vztah k volnému času, je rodina. A popisuje tři roviny:

Nápodobu a reprodukci. „Sociálním učením, modelováním.“ (Hoftbauer, 2004, s. 61) V této rovině klade důraz na pozitivní vzor rodičů, spoluúčast dítěte na rodinném plánování volného času, dovolené, návštěvy. (Hofbauer, 2004)

Uskutečňování individuální i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině. Dítě přejímá koníčky rodičů nebo si vybírá vlastní. „... v obou případech tak rodiče ve svých dětech nacházejí přirozené pokračovatele a přispívají k vytváření žádoucí kontinuity svého výchovného působení.“ (Hoftbauer, 2004, s. 62) V období pozdního dětství a adolescence je přikláněn větší důraz na referenční skupiny a počet kontaktů mimo rodinu vzrůstá. (Jedlička, 2004)

Citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí. Rodiče by měli své potomky v zájmové činnosti podporovat. Kolektiv vrstevníků v zájmových skupinách napomáhá jedinci se s věkem osamostatnit a lépe socializovat. (Hoftbauer, 2004)

2.1.1.3 Zdravotně-hygienická

Volný čas by měl rozvíjet fyzický i psychický vývoj člověka a úzce souvisí s denním režimem, a dodržováním denním křivky výkonnosti. „ Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu člověka.“ (Pávková, 2002, s. 17)

2.1.1.4 Pedagogická a psychologická hlediska

Psychologie se zajímá o „individuálně osobnostní jev,“ (Pávková, 2002, s. 92) a pedagogika se zaměřuje na zájmy a jejich formování s ohledem na výchovu, ohlíží se nejen na současné zájmy jedince, ale snaží se rozšiřovat nabídku aktivit. (Pávková, 2002)

Tento pohled bere zřetel na individualitu i věkové odlišnosti a jejich uplatňování ve volném čase. Volnočasové aktivity z části kompenzují únavu, která vzniká při školním vyučování. „Únava je fyziologický jev, kterým se organismus brání přetížení.“ (Pávková, 2002, s. 84) Mezi tělesné projevy únavy patří zpomalení tempa a snížení výkonnosti, zhoršení pozornosti a motorický neklid. „ Tyto skutečnosti je nutné brát v úvahu při zařazování odpočinkových a rekreačních činností do režimu dne.“ (Pávková, 2002, s. 84)

2.1.1.5 Politická

Státní orgány, školská politika jsou státní činitelé, kteří mohou ovlivňovat volný čas, jejich zásah by „...neměl narušovat jeho základní specifika.“ (Pávková, 2002, s.16)

2.2 Pedagogika volného času

2.2.1 Druhy výchovy

Na výchovu lze pohlížet z mnoha úhlů. Již v minulosti někteří velcí pedagogové zdůraznili důležité místo výchovy v životě jedince.

2.2.1.1 Formální

Je podporována státem a organizována ve školách nebo odborných školských zařízeních. Je systematicky rozdělena podle věku účastníků od základního po vysokoškolské vzdělání. Každý absolvent obdrží doklad o dosaženém vzdělání. „Patří sem tradiční vzdělávání uskutečňované ve škole, dálkové studium na středních a vysokých školách, distanční vzdělávání zprostředkované médii na základě připravených programů.“ (Hofbauer, 2004, s. 18)

2.2.1.2 Informální

Tato výchova probíhá bez zásahu institucí, pouze rozvíjí informace v nich získané, na poli sociálního kontaktu s rodinou, vrstevnických skupinách dětí a mládeže ve všech oblastech běžného života jedince.(Hofbauer, 2004)

2.2.1.3 Neformální

Oproti informální výchově je neformální výchova zaměřená na cílené, strukturované trávení volného času například: zájmové kroužky, sportovní oddíly, umělecké soubory. „Hlavním rozdílem mezi výchovou informální a neformální, je skutečnost, že informální výchova je víceméně dána postavením dítěte a mladého člověka ve společnosti a neuskutečňuje se z jeho rozhodnutí, neformální výchova od dítěte a mladého člověka naopak vychází, realizuje se prostřednictvím jeho dobrovolné činnosti a má nejbližší k výchově ve volném čase.“ (Hofbauer, 2004, s. 19)

Jedlička (2004) dělí výchovu také do tří okruhů, ale přikládá důraz na konkrétní výchovný styl rodičů, dělí je takto:

2.2.1.4 Autoritářský styl

Rodiče své potomky vychovávají k absolutní poslušnosti a jsou silně dominantní. V této domácnosti činní rozhodnutí pouze rodiče a očekávají, že dítě jejich rozkaz vyplní a nepřipouští žádnou diskuzi nad jejich rozhodnutím.

2.2.1.5 Liberální styl (permisivní)

Tito rodiče kladou na první místo svého potomka. Dítě takovýchto rodičů postrádá výchovu k řádu a disciplíně a ani jeho vychovatelé je nepovažují za důležité a snaží se ve všem svému dítěti vyhovět.

2.2.1.6 Autoritativní

Tento styl leží někde uprostřed mezi předchozími dvěma protipóly. Rodiče se snaží své dítě vychovat k respektu v řád a zároveň umět dát najevo své potřeby a názory. V těchto domácnostech dítě trestají pouze za oprávněné porušení disciplíny a pravidel. Rodiče i děti v tomto výchovném stylu mají svá práva a povinnosti. (Jedlička, 2004)

Nakonečný (1998) se v terminologii s Jedličkou (2004) rozchází, Nakonečný (1998) uvádí pouze dva modely. Demokratická výchova, která se v popisu shoduje s Jedličkovou autoritativní výchovou. A jako opak demokratické uvádí autoritativní výchovu, která nese shodný název jako Jedličkova, ale obsahem se shoduje s Jedličkovým autoritářským stylem výchovy.

2.2.2 Pedagogika volného času a mimo vyučování

Pedagogika volného času neboli výchova mimo vyučování obsahuje čas pro zábavu, zájmy, koníčky, dobrovolné vzdělávání, dělání aktivit, které nám přináší radost, uvolnění a uspokojení.

Tato pedagogická disciplína se zabývá „cílem, obsahem a způsobem výchovného vyhodnocování volného času, organizacemi a institucemi,“ které se zaměřují na efektivní trávení volného času a přizpůsobují se vývoji populace. (Hájek, 2008, s. 12)

Pedagogika volného času je více využívána v souvislosti s volným časem dětí a mládeže než dospělých jedinců. Volný čas dětí a mládeže se od volného času dospělých liší v mnoha faktorech svým rozsahem. Děti a mládež mají mnohem více volného času, některé až nadbytek a neumí jej efektivně a kvalitně vyplnit. Také obsah volného času dětí a mládeže je mnohem různorodější než u dospělých. K dalším rozdílům patří „míra samostatnosti a závislosti“ (Hájek, 2008, s. 66), ta je ovlivněna věkem, mentální a tělesnou vyspělostí, rodinou a nabídkou činností v regionu. A především také pedagogickým

ovlivňováním volného času, protože děti a mládež tráví hodně volného času v různých prostředích jako je škola, zařízení pro výchovu mimo vyučování, domov, veřejné prostranství. Zde jsou děti a mládež méně či více organizovány, pedagogicky vedeny, ovlivňovány negativními vzory, dozorováni. (Hájek, 2008)

Pedagogika volného času je kombinace výchovy a volného času a má podle Hájka (2008) trojí dělení:

Výchova pro volný čas (k volnému času), kde je kladen důraz na cíl a kvalitu, aby volný čas byl hodnotně využíván, aby ho jedinec uměl efektivně využívat.

Výchova ve volném čase, bere ohled na vývojové zvláštnosti jedince, v každé věkové kategorii je vhodný jiný pedagogický přístup. Výchova se zde uplatňuje v oblasti, kterou si jedinec vybere dobrovolně a sám. V současnosti se používá s výchovou ve volném čase i výchova mimo vyučování, tyto pojmy však nejsou synonyma. Výchova ve volném čase zahrnuje volný čas všech jedinců od dětí školou povinných až po seniory je tedy věkově méně omezená, oproti tomu výchova mimo vyučování je zaměřena spíše na děti a mládež, ale má širší pole působnosti, kde s aktivitami ve volném čase jdou v ruku v ruce i dětské povinnosti jako je příprava do školy a sebeobslužné činnosti.

Výchova volným časem, veškeré aktivity ve volném čase působí výchovně.

2.2.3 Cíle výchovy ve volném čase a mimo vyučování

Cílem je naučit jedince využívat a spravovat svůj volný čas. Vede jedince k plánování volného času, jeho plnohodnotnému využití k odpočinku a rekreaci. Učí jedince zacházet s jeho volným časem a vede ho ke zdravému životnímu stylu. (Hájek, 2008)

2.2.4 Formy výchovy ve volném čase a mimo vyučování

Formu výchovy ve volném čase utváří prostředí, ve kterém činnost probíhá. Hájek (2003) dělí volný čas z hlediska organizovanosti na organizovaný a spontánní. Organizovaný probíhá pod přímým vedením pedagoga oproti tomu spontánní, je podněcovaný prostředím a možnostmi okolí či zařízení. Kde okolí nebo prostředky motivují a pobízí, zde pedagog činnost ovlivňuje nepřímou.

3 Děti a mládež

Období dětství a adolescencí se zabývá teorie (obor) vývojové psychologie, kde můžeme nalézt detailní popis obou těchto životních etap. Pro tuto práci však není důležité zde sáhodlouze popisovat, ale spíše vybrat okruhy hodící se k tématu. Proto se této tematice dotkneme jen okrajově a spíše se pokusíme přiblížit oblast obtížných životních situací, se kterými se během své cesty k dospělosti děti a mládež mohou potýkat.

Dítě: „ Lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence“ (Průcha 2009,s. 55)

Mládež: „ Sociální skupina tvořená lidmi ve věku přibližně od 15 do 25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých“ (Průcha, 2009, s.156)

„Adolescence- z latinského „adolescere“ (dorůstat, dospívat, mohutnět)“ (Klíma, 2007, s. 93)

3.1 Vývojové periodizace

3.1.1 Vývojové etapy z pohledu psychologie

Cílem disciplíny vývojové psychologie je popsat psychický vývoj jedince od prenatálního věku až po stáří a v každém období popsat typické projevy chování a prožívání a vysvětlit zákonitosti, proč právě v tomto období se jisté formy objevují. Pro účely našeho textu není důležité popisovat všechna životní období, ale pouze vybrané okruhy s ohledem na cílovou skupinu NZDM.

Klasifikace vývojových změn dle Šimíčkové-Čížkové (2010, s. 7):

- Biologické - tělesný vývoj a zrání organismu, především pak nervové soustavy
- Kognitivní - vývoj a změny poznávacích procesů (paměť, vnímání, představivost, pozornost, myšlení)
- Emocionální - vývoj a změny emočního prožívání
- Psychosociální – vstup do mateřské školy, do školy, zaměstnání, důchodu

Vágnerová (2000, s. 15) uvádí jen tři oblasti biosociální, kognitivní a psychosociální vývoj, charakteristiky jednotlivých oblastí jsou shodné, jen oproti Šimíčkové-Čížkové neuvádí

emocionální vývoj. Píše, že všechny jednotlivé složky se prolínají, že nestojí vedle sebe paralelně, ale pojí se v jeden celek.

Vývojová periodizace

- **Prenatální, perinatální a postnatální období**, nebo-li fáze od početí do období těsně po porodu.
- **Novorozenecké období** od porodu do 6 týdnů od porodu, v tomto období si novorozenec zvyká na nové prostředí mimo dělohu.
- U **kojeneckého období** se udává časový úsek do 1 roku po narození, je to především fáze rychlého růstu těla a přípravy na typicky lidskou lokomoci.
- **Období batolete** je datováno na rozmezí mezi druhým a třetím rokem.
- **Období předškolního věku** se uvádí do 6 let života dítěte.
- **Školní věk** první stupeň základní školy do 11 roku. V tomto období se začínají projevovat první známky pohlavního dospívání, zlepšuje se koordinace pohybu, jedinec je rychlejší a přesnější. Růst těla a hmotnosti se celkově zpomaluje. (Šimíčková-Čížková, 2010)
- **Dospívání prepuberta, puberta.** Vágnerová (2000) období mezi 11. - 15. rokem nazývá pubescencí. Freud toto období pojmenoval genitálním stádiem, v popředí je jedincovo libido. Po projití tohoto stádia přichází dospělost. (Drapela, 1998)
- **Období adolescence.** Období mezi 15. - 20. rokem. V tomto období se jedinec připravuje na dospělost, snaží se osamostatnit, přijímá nové sociální role ve společnosti, navazuje delší či trvalé vztahy. Pohlavní zrání se ukončuje. (Vágnerová, 2000)
- **Dospělost.** Vágnerová (2000) dělí dospělost na mladou (20- 34 let), střední (35-44 let) a starší (45-60let). V těchto obdobích je jedinec sebejistější, samostatný a zodpovědný.

3.1.1.1 Školní věk

Toto období začíná nástupem do školy, který je brán jako velký sociální mezník. Dítě bude na dlouho dobu ovlivňováno školním prostředím. Selhání ve škole může ovlivnit nejen sebepojetí dítěte, ale i další životní etapy. (Vágnerová, 2005)

Langmeier (1998) uvádí důležitost školního úspěchu, který se pak odráží na postavení dítěte v kolektivu. Pozice v kolektivu ve třídě utváří vztah dítěte k sobě samému i k druhým.

Vágnerová (2005) dělí školní věk na tři období:

- **Raný školní věk** – od nástupu do školy 6-7 do 8-9 let. Charakteristikou toho období je změna v sociálním postavení.
- **Střední školní věk** – trvá přibližně do 11-12 let. Přejít na druhý stupeň základní školy. V tomto období dochází ke změnám, které považujeme za přípravu na dospělost.
- **Starší školní věk** – trvá do konce povinné školní docházky. Bývá považován za první fázi dospívání neboli pubescenci. Langmeier (1998) toto období řadí již do období dospívání a charakterizuje ho především pohlavním zráním.

Erikson (1963, in Vágnerová, 2005) píše, že mladší školní věk je období vstupu do společnosti. Dítě jde poprvé do školy a přijímá roli školáka. V tomto období je pro školáka velmi důležitý výkon, výsledky a umět prosadit se.

Velkým tématem školního věku je socializace. V tomto období se dítě dostává do nového kolektivu. Učí se přijímat učitele jako novou autoritu, snaží se začlenit do vrstevnické skupiny a zaujmout v ní nějaké postavení. Vliv vrstevnické skupiny je v tomto období důležitý pro pojetí sebe sama. (Vágnerová, 2005)

3.1.1.2 **Prepuberta**

Vágnerová (2005) řadí toto období do rané adolescence. Podle autorky je to doba mezi 11- 15 rokem života. Langmeier (1998) toto období nazývá pubescence.

Přejít mezi dětstvím a dospělostí je nápadný především v oblasti tělesného zrání, s tělesnými změnami vzrůstá jedincův zájem o svůj zevnějšek. Cítí potřebu odlišit se od dětí i dospělých a vytváří si ve skupinách svůj specifický životní styl. Jedinec se odpoutává od rodičů a je pro něho důležitější vrstevnická skupina, souvisí to se změnou emočního prožívání. Ke změnám dochází i v myšlení, které začíná být abstraktní. Období rané adolescence končí důležitým mezníkem ukončením povinné školní docházky.

K modelování svého životního stylu přistupuje jedinec podle Čačka (1997) dvojitým způsobem. Empaticky kdy je jedinec schopen tolerovat daný vzor, nebo vlastním modelováním rolí, kde je touha být jiný, než mé okolí v pozitivním i negativním.

3.1.1.3 Adolescence

Vágnerová (2005) tímto termínem označuje období mezi 15- 20 rokem. Píše, že z biologického hlediska je to fáze dozrávání. V tomto období dochází k prvnímu pohlavnímu styku. Jedinec ukončuje svojí profesní přípravu a začíná se stávat ekonomicky nezávislým. Ekonomická nezávislost je jedním z nejdůležitějších mezníků toho období.

Adolescent zažívá nové role jako je partnerství a v některých případech rodičovství, po dosažení 18 let status plnoletosti. Jedinec se začíná emočně stabilizovat. (Langmeier, 1998)

Pozdní adolescence umožňuje jedinci, aby se naučil porozumět sám sobě, dává mu čas na seberealizaci, jedinec se osamostatňuje a profiluje svou vizi do budoucnosti. (Vágnerová,2005)

Adler (1937, in Čačka, 1997) píše o úsilí o vlastní identifikaci. Jedinec začíná řešit otázky: „Kým jsem? Kým mohu být?“

3.2 Charakteristika jednotlivých zátěžových situací

3.2.1 Frustrace

Vágnerová (2004, s. 48) píše, že frustrace je stav jedince „...kdy je člověku znemožněno dosáhnout uspokojení nějaké subjektivně důležité potřeby, ačkoliv byl přesvědčen, že tomu tak bude.“ Jde tedy o nedostatečné naplnění aspirace. Toto nenaplnění může mít negativní i pozitivní dopad. Pozitivní dopad má frustrace tehdy, kdy se jedinec snaží najít jiný způsob a jiné řešení, aby k frustraci nedocházelo. Frustrace jako zátěžová životní situace patří mezi faktory, které se vyskytují čteně v běžném životě a pokud není dlouhodobá, nezpůsobuje závažné potíže. (Vágnerová, 2004)

3.2.2 Konflikt

Obdobně jako frustrace konflikt zažíváme opakovaně a pokud nejsme v konfliktu ponořeni dlouho nepůsobí žádné vážné potíže. Vágnerová (2004, s. 49) uvádí, že konflikt je střetnutí dvou protichůdných situací, přání. Nejčastěji jde o vnitřní konflikt „neslučitelnost přání týraného dítěte vyhnout se bolesti a jeho potřeby kontaktu s rodiči, kteří bijí.“

„Konflikt a frustrace patří mezi denní mrzutosti (daily hassles). Za určitých okolností může opakovaná frustrující zkušenost či dlouhodobý a neovladatelný konflikt působit jako stresující faktor.“

3.2.3 Stres

Stres z psychologického hlediska lze chápat jako „stav nadměrného zatížení či ohrožení.“ (Vágnerová, 2004, s. 50) Obdobně jako frustrace má i stres dvě stránky negativní i aktivizační pozitivní. Někteří jedinci stres k životu potřebují a tak ho záměrně vyhledávají v podobě rizikových sportů a aktivit. V některých případech určitá míra stresu zvyšuje výkonnost při práci, ne ale dlouhodobý stres v práci.

3.2.3.1 Typické znaky stresu, které uvádí Vágnerová (2004) :

Pocit neovlivnitelnosti situace, jedinec je přesvědčen, že nelze zabránit vzniku této situace a proto tyto situace vnímá jako stresové.

Pocit nepředvídatelnosti vzniku stresové situace, sem patří situace, které jsou nečekané, nepředvídatelné, proto se jedinec na ně nemůže připravit. Někteří mohou žít v neustálém stresu a napětí z opakování katastrofy nebo neštěstí.

Pocit nezvládnutelnosti situace, jsou to pocity, které může jedinec prožívat jako negativní. Jedinec může trpět pocitem, že nezvládne zátěž, která je na něho kladena. Má pocit, že situace jsou pro něho neřešitelné, spadají sem i vnitřní konflikty.

Nepříjemný tlak okolí vyžadující příliš mnoho změn. Patří sem změny týkající se životních stereotypů, zvyklostí, jako jsou změny, které se týkají rozvodů, změny školy, nebo partnera rodiče. Vyžadují po jedinci přizpůsobení a adaptaci na okolí, které ho mohou stresovat nebo udržovat v permanentním stresu, zda jeho chování a reakce vyhovují okolí.

3.2.3.2 Fáze reakcí na stres

Vágnerová (2004) dělí fáze stresu na tři kategorie:

- **Fáze aktivace obranných reakcí a uvědomění si zátěže**, odezvou na zátěžové situace je aktivace psychických a fyziologických obranných reakcí. Když se na tyto reakce povídáme z biologického hlediska, tak aktivace **fyziologických reakcí** na stresový podnět probíhá postupně a vyvolává specifické i nespecifické reakce. Může mít rozdílnou intenzitu, ale většinou mívá shodný charakter ke kvalitě zátěže. Je to první fáze adaptace a nazýváme ji poplachovou reakcí. Tato první fáze je spouštěna automaticky na základě reflexů, bez rozdílu názoru a hodnot člověka. „Nervovou cestou je podrážděn sympatikus a humorální odezvou je vyplavení katecholaminů (adrenalinu a noradrenalinu).“ (Vágnerová, 2004, s. 51) Za zvýšení krevního tlaku, urychlení srdečního pulsu a zásobení vitamíny důležité orgány může katecholamin, který také aktivuje celý energetický systém. Po této reakci se aktivuje hypotalamo-hypofyzoadrenální osa, která aktivuje hormony z hypofýzy a nadledvin a tělo začíná získávat energii z cukru a bílkovin. Při konečné fázi tělo aktivuje energii uloženou v depotním tuku. Tímto procesem se tělo připravuje na zvládnutí zátěže. Naopak **psychická reakce** je založena na zkušenosti, schopnosti a aktuálním stavu jednotlivce. Když jedinec není připraven na vzniklou situaci, přichází pocit stresu, který je spojen se změnou emočního prožívání. Typické znaky jsou úzkost, napětí, obavy z ohrožení, mohou se projevovat znaky agrese, vzteku, hněvu, smutek a deprese, kdy je jedinec přesvědčen o neřešitelnosti situace, které může gradovat do přes apatii do naprosté rezignace. Další reakcí jsou změny kognitivních funkcí, které se mohou měnit v návaznosti na zátěžové situace, při ohrožení může být ovlivněno uvažování, zpracovávání informací a jejich vyhodnocování. Ve stresu se jedinci zhoršuje koncentrace pozornosti, může se uchýlovat k pesimistickému a zkratovitému uvažování a mohou se vtrít různé obsesivní myšlenky a asociace. Na závěr přichází aktivizace obranné reakce, jedinec nabývá psychické rovnováhy a přichází na obrannou strategii na vzniklou situaci.

- **Fáze hledání účelných strategií**, které napomáhají zvládnutí nebo zmírnění stresu, to je když jedinec převezme kontrolu nad situací a má pocit, že ji nějak může ovlivnit. Fyziologické a psychické funkce se znovu navracejí do původního stavu. Při nezvládnutí zátěže následuje další fáze.
- **Fáze rozvoje stresem podmíněných poruch**. Poslední fázi nemusí projít každý, kdo prožije stres. V podstatě jde o selhání obranných mechanismů organismu, a tím se rozvinou trvalé a závažné problémy.

„Způsob zvládnutí stresu, resp. míra vyrovnání se s takovou situací, rovněž funguje jako zkušenost ovlivňující budoucí reagování na podobné situace“ (Vágnerová, 2004, s. 52)

3.2.4 Trauma

„Trauma lze definovat jako náhle vzniklou situaci, která má pro jednotlivce výrazně negativní význam a vede k určitému poškození nebo ztrátě.“ (Vágnerová, 2004, s. 52) Projevy traumatu se vyskytují hlavně v oblasti emocí, ztráta jistoty, ztráta pocitu bezpečí, smutek jsou projevem strachu z budoucnosti. I uvažování se následkem traumatu může stát nekritické, nesoudné a ovlivněné citovými prožitky. Všechny předešlé jevy se projevují v chování člověka zasaženého traumatickou událostí. Nejčastější projevy v chování jsou sklony k izolovanosti nebo naopak útočné agresivní jednání. Trauma se může stát zdrojem stresu, tento stres se může přejít v posttraumatickou stresovou poruchu (viz, níže). Fyziologické příznaky traumatu jsou podobné jako u stresu, s rozdílem, že první fázi předchází šok, jelikož se trauma týká po většinou ztráty něčeho, či někoho, dokonce i ztráty sociálního postavení. Shodně jako u stresu, je trauma doprovázeno i psychickými příznaky, ty jsou však povětšinou individuální.

3.2.4.1 Posttraumatická stresová porucha

„Postižený opakovaně prožívá katastrofickou událost ve snech či fantaziích, vyhýbá se situacím a místům, ve kterých se zážitek přihodil.“ (Raboch, 2012, s. 141) Lidé, kteří trpí touto poruchou, opouští své předchozí zájmy a stávají se otupělými a osamělými jedinci. (Raboch, 2012)

Mění se i hodnocení sebe sama a okolí, lidé postižení traumatem mají často sklony ke zkratovitým závěrům, nepřiměřenému škatulkování a radikalismus v hodnocení. (Vágnerová, 2004)

Projevuje se poruchami spánku, koncentrace, nadměrná ostražitost, se sklony k panickým, úlekovým a agresivním reakcím. Tato porucha byla do podvědomí populace i medicíny zavedena především v souvislosti s válečnými veterány. V současnosti je diagnostikována nejčastěji u obětí živelných katastrof. Než se porucha projeví, může od katastrofy uplynout až několik měsíců, nejdéle však půl roku. (Raboch, 2012)

I Vágnerová (2004) popisuje typické příznaky posttraumatické stresové poruchy v oblasti emoční je to dlouhotrvající úzkost, opakované prožívání události či citová strnulost a otupělost. Nápadné jsou i změny kognitivních funkcí pod vlivem traumatické události si jedinec může vytvořit asociaci k některým před tím pro něho neutrálním impulsům. Velmi často také dochází k vytěsnění nepříjemných zážitků, zkušeností. Nebo naopak neustále se vracející vtíravé vzpomínky, či výčitky.

Vágnerová (2004, s. 437) uvádí 5 fází vyrovnávání se s traumatem u dospělých a 4 fáze u dětí.

U dospělých:

- fáze šoku a popření,
- fáze přijetí reality traumatu,
- fáze postupného vyrovnávání,
- fáze reflexe a zpracování traumatu,
- fáze zklidnění a vyrovnání.

U dětí:

- fáze vyplakání,
- fáze popření,
- fáze intruze (období, kdy se vzpomínky vracejí),
- fáze zpracování.

3.2.5 Krize

Krize neboli psychická krize vzniká náhlým vyvrcholením, vyhocením dané situace, komunikace či nárůstu situačních problémů a způsobuje „narušení psychické rovnováhy. Jejím typickým znakem je selhání adaptačních mechanismů, dosud užívané způsoby přestaly být funkční, a člověk musí hledat jiné.“ (Vágnerová, 2004, s. 53) Důsledkem krize jsou momentálně neřešitelné problémy, které podněcují ke změně. V průběhu života procházíme spoustou vývojových krizí, například v dospělosti, kdy konflikt mezi rodičem a adolescentem se může vyhrotit natolik, že se dospívající rozhodne pro útek z domova. Při krizi jsou běžné negativní pocity tenze, úzkosti, zoufalství strachu a nejistoty. Člověk se cítí bezmocný, bezradný, ochromený s pocitem, že to krizi nemůže zvládnout. Podobně jako u stresu a trauma je ovlivněno i uvažování a jednání. Uvažování je zkratkovité a neadekvátní a jednání se pohybuje na protipólech agresivity a útlumu. Kumulace stresu může vyústit v krizi, jedinec v krizi hledá jiné řešení stresové situace. Aby člověk krizi překonal, musí najít adekvátní řešení vzniklých problémů. Překonání krize je motivací do budoucna a má pozitivní dopad na rozvoj jedince.

3.2.6 Deprivace

„Deprivace je stav, kdy některá z objektivně významných potřeb, biologických či psychických, není uspokojována v dostatečné míře, přiměřeným způsobem a po dostatečně dlouhou dobu.“ (Vágnerová, 2004, s. 53)

„Deprivace – ztráta z nedostatku (smyslových, citových, sociálních ap.) podnětů k činnosti určitého druhu.“ (Petráčková, Kraus, 1995, s. 154)

Deprivační zkušenost může poznamenat fyzický i psychický vývoj. V návaznosti na vývoj jedince je velmi podstatné, kdy deprivační zkušeností jedinec prochází, v každém vývojovém období je člověk náchylnější k určitému typu deprivace. Především citové deprivace v nejranějším vývojovém období mohou mít trvalé následky a mohou narušit především psychický vývoj nebo vznik specifických psychických odchylek. Vágnerová (2004) rozlišuje tyto deprivace, dle oblasti strádání:

- 3.2.6.1 **Deprivace v oblasti biologických potřeb**, neuspokojování nejzákladnější potřeb jedince v oblasti spánku, jídla, hygieny, které mohou ohrozit tělesný i duševní stav jednice a dokonce zapříčinit smrt.
- 3.2.6.2 **Podmětová deprivace**, dítě vyrůstá v nepodnětném prostředí, ve špatně fungující a zanedbávající rodině, v některých případech i při zdravotním postižení, kdy dítě nemá dostatek stimulujících a variabilních předmětů pro rozvoj pracovních a herních návyků.
- 3.2.6.3 **Kognitivní deprivace**, dítě je zanedbáváno v oblasti výuky a výchovy, za těchto okolností se dítě nemůže kvalitně rozvíjet, kvůli nedostatku příležitostí k učení.
- 3.2.6.4 **Citová deprivace**, tato deprivace vzniká při nedostatečném citovém přilnutí k matce, či k jiné osobě. Tato deprivace se může v budoucnu projevovat při komplikacích v navazování vztahů s ostatními lidmi i k vlastní osobě.
- 3.2.6.5 **Sociální deprivace**, vzniká na podkladě izolace od okolí, jednice mohou izolovat rodiče, příbuzní, postižení nebo chronická nemoc, které nedovolí jedinci žít běžný společenský život.

3.2.7 Poruchy chování

Přesný název podle 10. revize mezinárodní klasifikace nemocí (MKN- 10) jsou poruchy chování řazeny pod F91. „Poruchy chování jsou charakterizovány opakujícím se a trvalým obrazem asociálního, agresivního a vzdorovitého chování. Je-li takovéto chování u daného jedince extrémní, mělo by porušovat sociální očekávání přiměřené k věku, a proto být závažnější než běžná dětská nezbednost nebo rebelantství v adolescenci.“ (MKN- 10 Duševní poruchy a poruchy chování, 2006, s. 205)

3.2.8 Sociální deviace

Za deviantní je považováno jednání, které se neshoduje se společenskými normami nebo se s nimi neshoduje a je odsouzeno většinou společností. V každé společnosti je za deviaci považováno jiné jednání. „Obecně lze konstatovat, že sociální deviace představují domnělé porušení sociálního řádu.“ (Jedlička, 2004, s. 65)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část práce popisuje zařízení NZDM Street, systém PePa, město Letohrad, charakteristiku průzkumného šetření, výzkumného vzorku, kritéria výběru vzorku. Dále předkládá výzkumné otázky a výzkumné hypotézy, které byly vytvořeny na základě dotazníkového šetření u žáků sedmých, osmých a devátých tříd ZŠ. Hlavní součástí jsou výsledky a analýza výzkumu.

4 Metodologie výzkumu

Kapitola popisuje výzkumné otázky a cíle výzkumu. Dále vymezuje metody výběru výzkumného vzorku a získávání kvantitativních dat, jejich zpracování a analýzu.

4.1 Výzkumné cíle

Průzkumné šetření je zaměřeno na volný čas a informovanost o službách NZDM. Tato práce si v deskriptivní rovině klade za cíl zmapovat situaci trávení volného času dětí a mládeže v Letohradě a upotřebitelnost NZDM Street. Zda děti a mládež mají nějakou náplň volného času doma i mimo domov.

Dále také informovanost o službách, které poskytuje Centrum pod střechou, zda děti a mládež vědí o tomto zařízení a jestli jejich služeb využily. Popis konkrétního zařízení.

4.2 Výzkumné problémy a předpoklady

Pro úspěšné výsledky pedagogického výzkumu je důležité nejprve důkladně prozkoumat danou problematiku a oblast, kde budeme výzkum uskutečňovat, prostudovat odbornou literaturu a na základě těchto poznatků si stanovit výzkumné problémy a otázky. (Chrásková, 2007)

Na základě studia odborné literatury jsme formulovali základní výzkumné problémy a otázky:

1. Mají děti a mládež z Letohradu a okolí nějakou náplň volného času mimo domov?
2. Jaké činnosti v jejich volném čase mimo domov převažují?
3. Je nějaká aktivita, zájmová činnost, která jim v Letohradě chybí?
4. Mají děti a mládež z Letohradu a okolí náplň volného času doma?
5. Mají nějaké zkušenosti s návykovými látkami vzhledem k jejich věku?
6. Ví, že v Letohradě funguje NZDM?
7. Využily někdy jejich služeb a ví, jaké služby jsou tam poskytovány?

Podle zmíněných výzkumných problémů byly stanoveny výzkumné předpoklady, resp. hypotézy:

H1: Žáci spíše vědí o zařízení NZDM Street, než nevědí.

H2: Většina žáků má náplň volného času než nemá.

H3: Děti v Letohradě tráví svůj volný čas organizovaně, než že by se bezúčelně poflakovaly.

H4: Služeb NZDM Street spíše nevyužívají, než využívají.

4.3 Charakteristika průzkumného šetření

4.3.1 Metoda výběru vzorku

Pro výběr zkoumaného vzorku byla vybrána metoda záměrného (účelového) výběru, po stanovení jistého kritéria, jsou vybíráni respondenti vhodní k výzkumným účelům. Dále pak metoda záměrného výběru přes instituci, tato metoda využívá určitých služeb institucí pro cílovou skupinu, které je předmětem našeho výzkumu. Pro badatele je tato metoda velice efektivní s ohledem na čas a náklady badatele. (Miovský, 2006)

4.3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Do zkoumaného vzorku byli vybráni žáci ze ZŠ U Dvora v Letohradě. Po domluvě s ředitelkou školy byly vybrány třídy, kde byl rozdán dotazník. Dotazník byl rozdán ve třídách 7.A, 7.B, 8.B, 9.A, 9.B. V době (ve dnech 11. – 15. 11. 2013) kdy byl dotazník sestrojen a podán k vyplnění studentům, mělo zařízení NZDM Letohrad věkové rozmezí 10 až 20 let. Věková hranice na 6-20 let byla změněna k 1. 6. 2014. Proto byl zkoumaný vzorek studenti druhého stupně.

4.3.3 Charakteristika zařízení NZDM Street

NZDM Street sídlí v budově Centra pod střechou společně s Rodinným centrem Mozaika. NZDM Street má vlastní vchod do budovy a vlastní část zahrady. V prostoru, který má Street k dispozici, je jedna velká místnost, toalety a malá vstupní hala. Street je vybavený kulečnickem, stolním tenisem, stolním fotbálkem, sportovním vybavením na zahradu jakou jsou míče na fotbal, volejbal, street ball, deskovými hrami, počítačem, stolkem a gaučem.

V NZDM Street je sociální preventivní služba, využívá záznamový portál PePa, kde je vedena evidence prvokontaktů, zájemců a klientů. Přímou na klubu si pracovníce vedou denní záznamový arch, kde si značí klienty a zájemce o službu, kteří ten den vstoupí do klubu a veškeré poskytované služby. Které potom zapisují pro přehlednost do systému PePa, kde je možné získat data od začátku fungování NZDM. K datu 12. 12. 2014 má NZDM aktivních klientů 72, zájemců 65, zahájených prvokontaktů 25.

V letních měsících je fungování klubu rozšířeno na terénní formu, která prodlouženou rukou klubu do ulic. I zde si pracovníci klubu píšou denní záznamy, které jsou zapisovány do systému PePa.

Otevírací doba NZDM Street:

Pondělí: 13:00 – 19:00

Úterý: 13:00 – 19:00

Středa: individuální konzultace do 15:30

Čtvrtek: 13:00 – 19:00

Pátek: 14:00 – 18:00

V měsících: květen, červen, červenec, srpen, září – terénní forma, pracovníci prochází město, nebo jsou ve skatepraku v pracovní buňce, kde si klienti nebo kdokoliv mohou vypůjčit vybavení, jako jsou koloběžky, skate, stolní hry, basketbalový míč atd. Pracovní doba pružně reaguje na potřeby ulice.

V NZDM Street pracují dvě pracovníce.

4.3.4 Systém PePa

Tento systém je určen pro malé a střední poskytovatele sociálních služeb především pro NZDM, kterým slouží jako evidenční systém. Pracovníci NZDM zde zaznamenávají informace ke klientům, výkony, smlouvy, individuální plány.

4.3.5 Letohrad

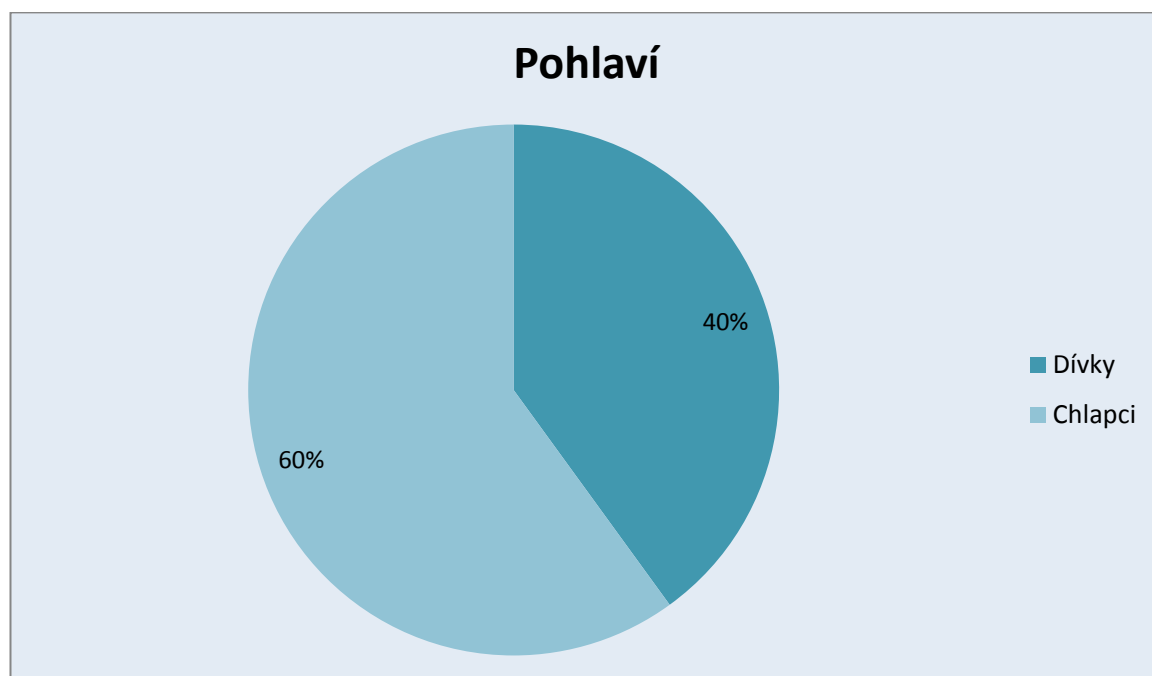
Toto malé město se nachází v Orlických horách na řece Tichá Orlice, žije v něm okolo 6300 obyvatel. Jsou zde dvě základní školy, gymnázium, střední škola s internátem a učiliště. V Letohradě stabilně funguje několik organizací a sportovních klubů například fotbal, hokejbal, biatlon, kynologický spolek, požární sport a mnohé další. Pracovníci NZDM Street vytipovali ty nejvíce rizikové lokality, kde v letních měsících pracují v ulicích.

Otázka č. 1: Pohlaví

Tabulka č. 1

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Děvčata	36	40
Chlapci	53	60
Celkem	89	100

Z tabulky můžeme vyčíst, že z celkového počtu respondentů 89 (100%) odpovědělo 36 dívek (40%) a 53 (60%) chlapců.

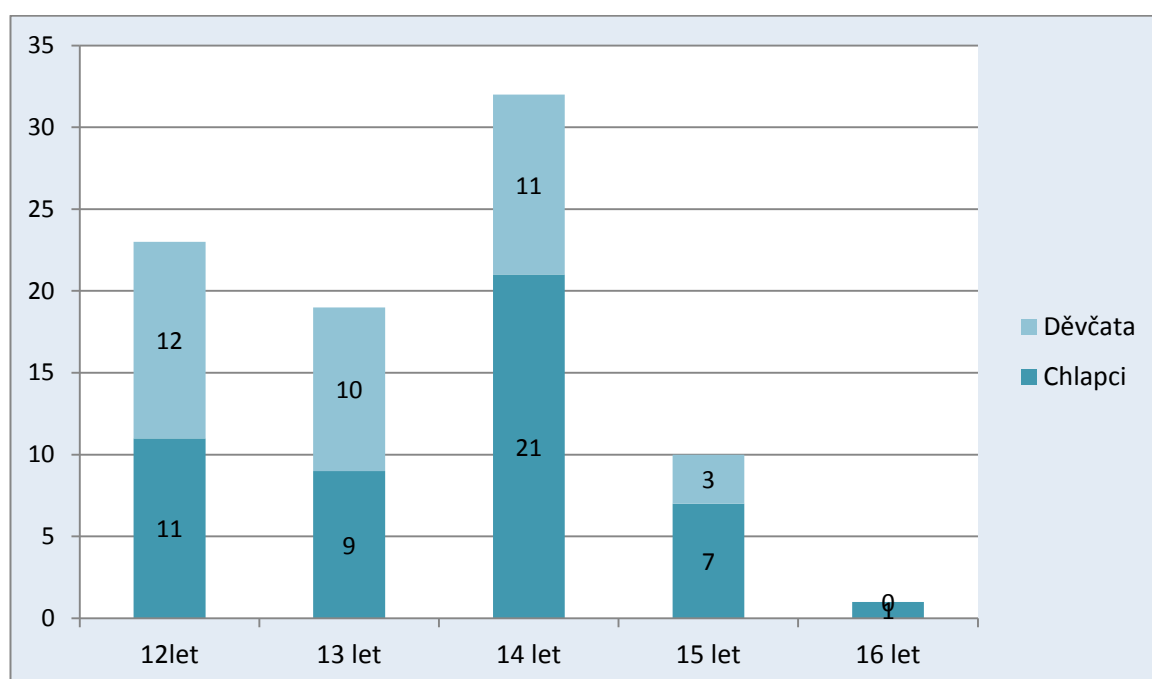
Graf č. 1

Otázka č. 2: Věk respondentů

Tabulka č. 2

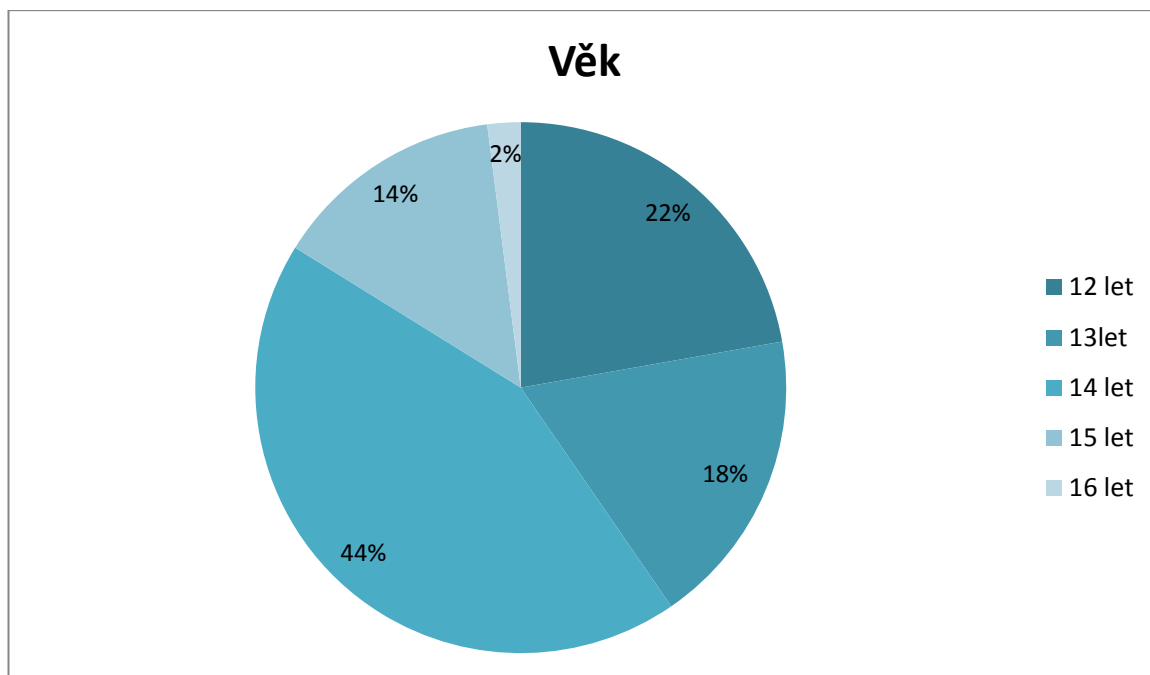
Věk	Děvčata		Chlapci	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
12 let	12	33	11	22
13 let	10	28	9	18
14 let	11	31	21	43
15let	3	8	7	14
16 let	1	0	1	2
Neodpovědělo	0	0	4	4

Ve zkoumaném vzorku převažovali 14letí chlapci (43%), další velmi početnou skupinu tvořili 12letá děvčata (33%). Můžeme si povšimnout, že jeden chlapec uvedl, že je mu 16 let. Celkem odpovědělo 85 respondentů.

Graf č. 2

V grafu číslo 2, si můžeme detailně prohlédnout, že v celkovém počtu respondentů se vyskytuje nejvíce 14letých. Celkem 32 respondentů z 89.

Graf č. 3

Nejčastěji se vyskytovaný věk, z celkového počtu těch, kteří odpověděli je 14 let (44%). Na druhém místě je věk 12 let (22%), 13letí (18%). Nejméně je respondentů uvedlo věk 15 let (14%). Celkem odpovědělo 85 respondentů (96%) a 4 respondenti (4%) věk neuvědli.

Otázka č. 3: Máš nějaké záliby nebo koníčky, které navštěvuješ pravidelně? (Pokud ano, napiš jaké.)

Tato otázka byla otevřená a respondenti na ní mohli odpovědět, jak chtěli, proto zde uvedeme jen nejčtenější a nejzajímavější odpovědi z velké škály možností.

Tabulka č. 3

Odpovědi	Počet
Skaut	16
Florbal	12
Fotbal	10
Hudba	9
Bruslení	9
Hasičský sport	9

Otázka č. 4: Jak trávíš svůj volný čas mimo kroužky a domov?

Cíl této otázky byl, zmapování nejčastějších aktivit, které respondenti dělají ve svém volném čase mimo domov a zájmové činnosti. V otázce je záměrně použito slovo kroužky místo slovního spojení zájmové činnosti, abychom se vyhnuli případnému nepochopení ze strany respondentů. Autor tuto otázku položil záměrně, v reakci na poslání a cíle služeb NZDM, zda je v Letohradě nachází hodně dětí a mládeže, kteří se toulají a bezúčelně poflakují po Letohradě.

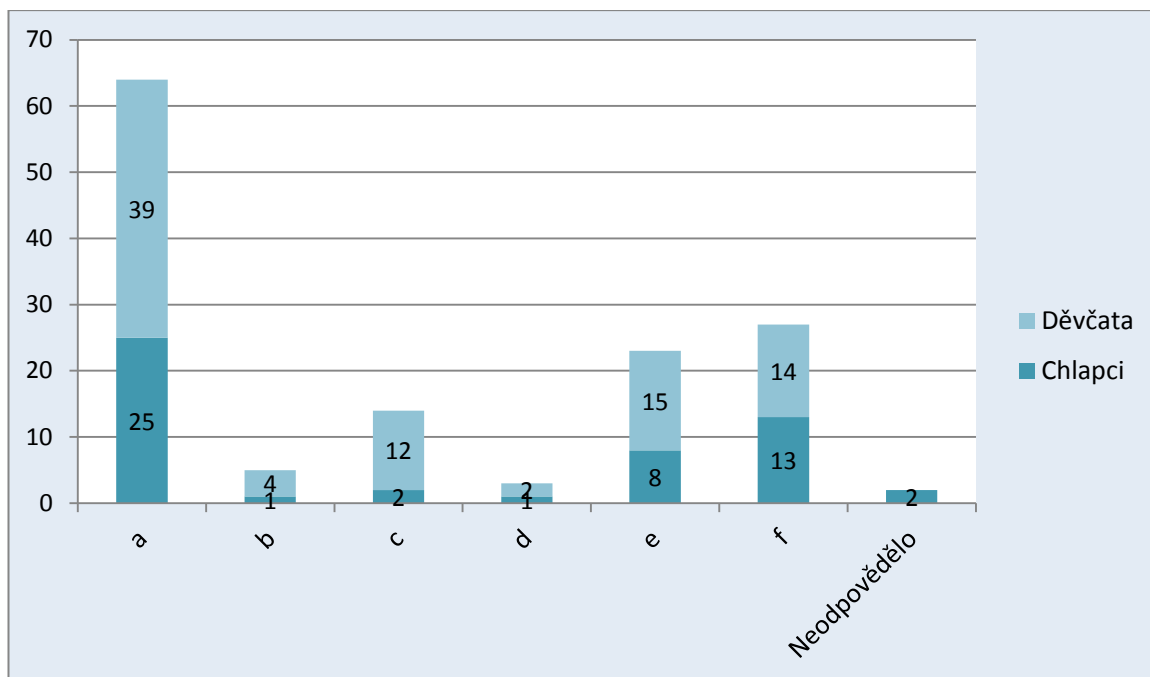
Tabulka č. 4

Odpověď	Absolutní četnost		Relativní četnost (%)	
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Celkem
a) S kamarády venku	39	25	64	47
b) Ve skateparku	4	1	5	4
c) Sportuji	12	2	14	10
d) Street	2	1	3	2
e) Věnuji se svému koníčku	15	8	23	17
f) Jiné	14	13	27	20
Neodpovědělo	-	2	2	-

Tabulka č. 5

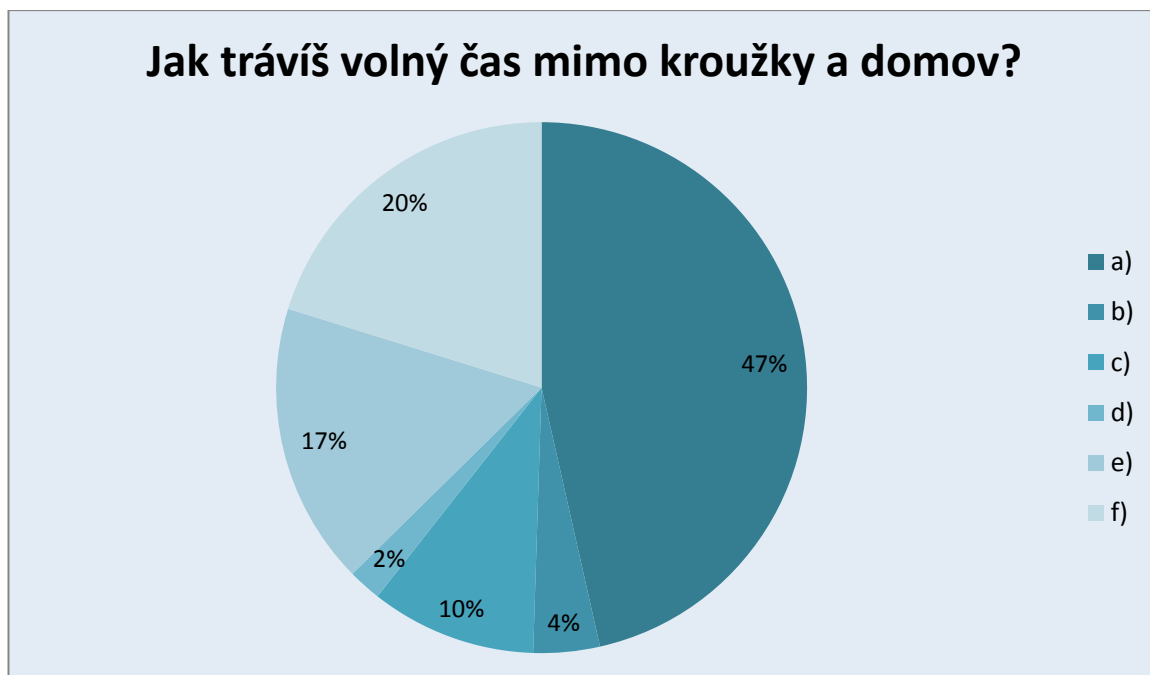
Odpovědi celkem	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
	136	100

V tabulce číslo 4. jsou shrnuty odpovědi všech 89 respondentů. Každý respondent mohl uvést více odpovědí. Předpokladem této otázky bylo, že každý respondent nemá vždy jednu aktivitu, kterou by se zabýval ve volném čase. Celkový počet odpovědí byl 136.

Graf č. 4

V grafu č. 7 můžeme vyčíst, že nejvíce respondenti odpovídali, že tráví svůj volný čas mimo domov a zájmové činnosti venku s kamarády 39 dívek a 25 chlapců (a). O poznání méně pouze 5krát uvedli, že čas mimo domov tráví ve Skateparku (b) z toho 4 děvčata a 1 chlapec, 14krát zakroužkovali, že se věnují nějaké sportovní aktivitě (c) 12 dívek a 2 chlapci, pouze 3 odpovědi byli, že tráví svůj volný čas ve Streetu¹(d) 2 dívky a 1 chlapec. 23krát odpovídali, že se věnují svému koníčku (e) 15 dívek a 8 chlapců, 27krát z toho 14 dívek a 13 chlapců má jiné (f) aktivity ve volném čase a 2 chlapci na otázku č. 4 neodpověděli

Graf č. 5

Téměř polovina respondentů (47%) uvedlo, že tráví svůj volný čas mimo domov s kamarády venku (a). Písmeno b (Skatepark) si jako svoji odpověď vybrala pouhá 4 % respondentů. Sportovní aktivity uvedlo 10 % respondentů (c). 2% respondentů ve volném čase využívá sociálních služeb NZDM (d). 17% uvádí, že se věnují svému koníčku (e), 20% žáků má jiné zájmy ve volném čase než uvedené odpovědi v dotazníku (f).

Otázka číslo 5: Jak trávíš svůj volný čas doma?

Cíl otázky číslo 5. byl zjistit, jaké činnosti se respondenti nejčastěji věnují doma. Respondenti si mohli vybrat libovolný počet aktivit.

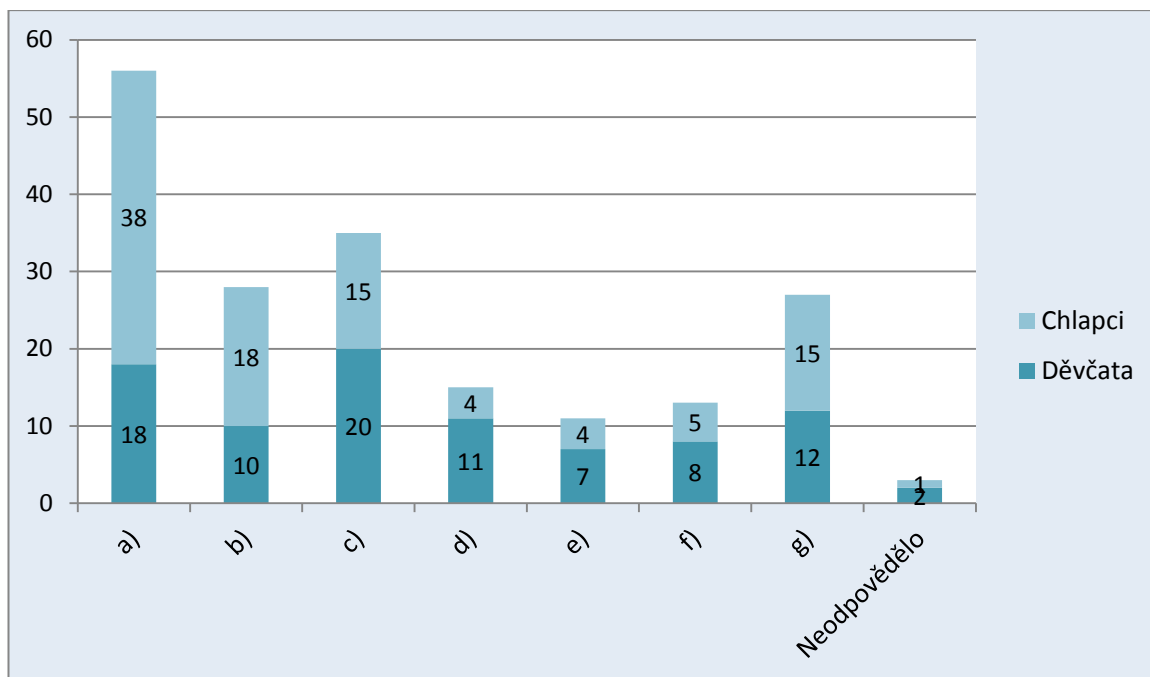
Tabulka č. 6

Odpověď	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)
	Děvčata	Chlapci	Celkem	
a) Počítač	18	38	56	30
b) Televize	10	18	28	15
c) Příprava do školy	20	15	35	19
d) Čtení	11	4	15	8
e) Hra na hudební nástroj	7	4	11	6
f) Pomoc v domácnosti	8	5	13	7
g) Jiné	12	15	27	15
Neodpovědělo	2	1	3	-

Tabulka č. 7

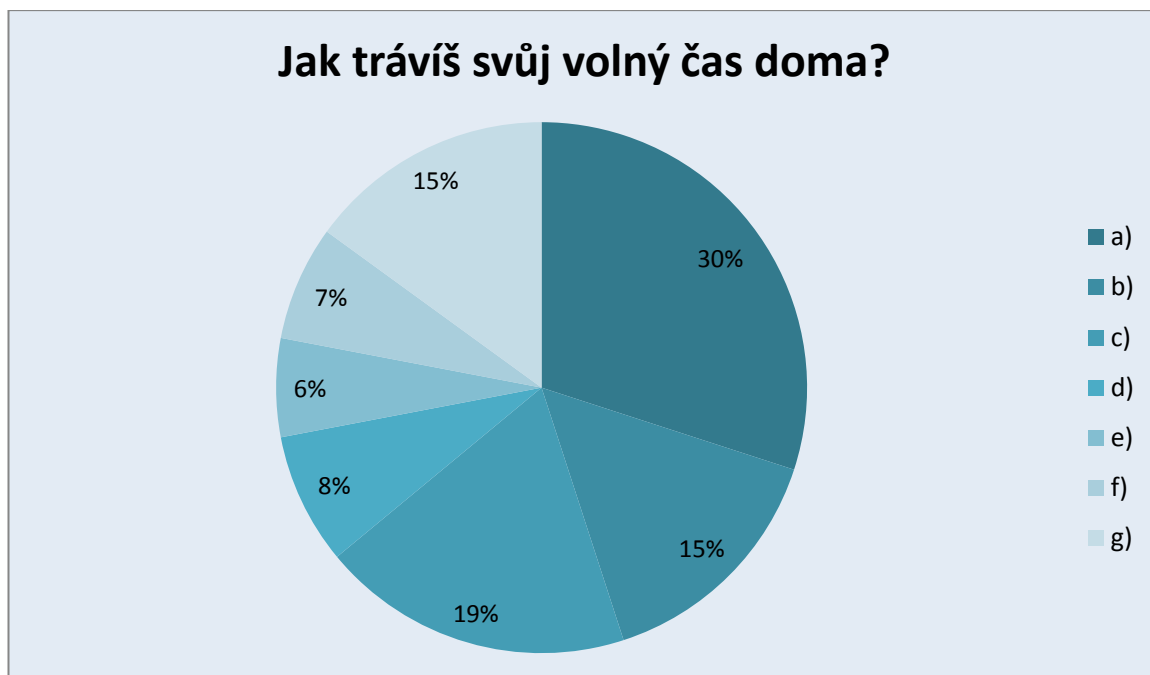
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Počet odpovědí celkem	185	100

Z tabulky č. 6 vyplývá, že 56 krát (30%) byla zakroužkována odpověď a (počítač), 28krát (15%) byla zvolena odpověď b (televize). Respondenti si 35krát (19%) vybrali možnost c (příprava do školy). 15krát (8%) byla zvolena odpověď d (četba), 11krát (6%) hra na hudební nástroj (e), f (pomoc v domácnosti) 13krát (7%). Jiná činnost (g) byla zvolena 27krát (15%).

Graf č. 6

Z grafu číslo 9 můžeme vyčíst, že nejčtenější aktivitou je (a) počítač tuto možnosti volilo 56 žáků (18 děvčat a 38 chlapců). Odpověď b (televize) byla zakroužkována 28krát, z toho 10 odpovědí zakroužkovala děvčata a 18 chlapci. 20 děvčat a 15 chlapců uvedlo, že se doma připravuje do školy (c). Čtení (d) se ve svém volném čase věnuje 11 děvčat a 4 chlapci. 7 děvčat a 4 chlapci doma tráví svůj volný čas hrou na hudební nástroj (e). 13 respondentů také pomáhá v domácnosti (f), tuto možnosti si zvolilo 8 děvčat a 5 chlapců. 27krát se objevila odpověď, že děvčata (12) a chlapci (15) se doma věnují jiné aktivitě (g). 3 respondenti neodpověděli.

Graf č. 7

Z celkového počtu odpovědí, nejčastěji uvedená odpověď a) televize má 29%, odpověď b) 15%, příprava do školy c) 19%, čtení knih bylo zvoleno v 8 % (d), odpověď d) hra na hudební nástroj 6%, 7% pomáhá v domácnosti (f) a g 15 % jiné aktivity.

**Otázka č. 6: Je něco co by si chtěl/a dělat, ale Letohrad ti tyto možnosti neposkytuje?
Pokud ano, napiš co?**

Touto otázkou jsme chtěli zjistit, zda v Letohradě nabídka nějaké činnosti chybí a jaká činnost to je.

Tabulka č. 8

Odpověď	Počet
Ano	23
Ne	66

Protože 23 respondentů uvedlo, že jim v Letohradě chybí nabídka nějaké zájmové činnosti, uvedeme zde pouze ty nejčtenější a nejzajímavější.

Tabulka č. 9

Zájmová činnost	Počet odpovědí
Surfování	3
Hudební festivaly	3
Hokej	2

Mezi nejzajímavější odpovědi patřila Střední vojenská škola a „Hrát za FC Barcelona.“

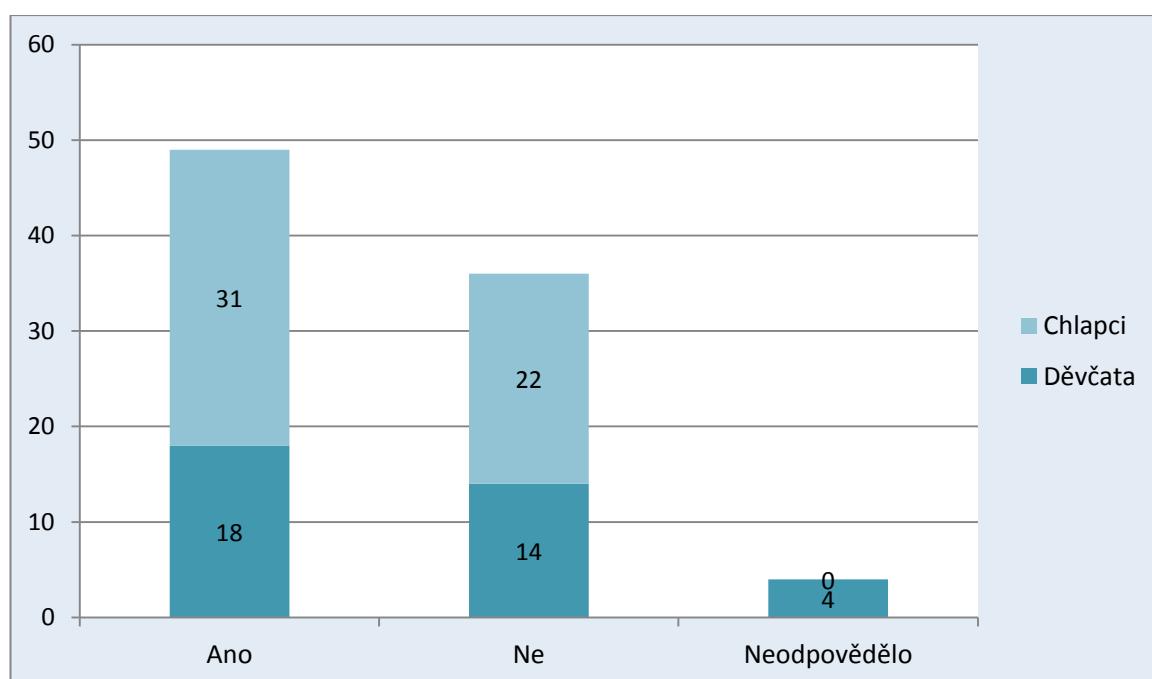
Otázka č. 7: Už si někdy vyzkoušel/a nějakou návykovou látku?

Otázka číslo 7. je informačně zaměřena na užívání návykových látek v Letohradě, tato otázka slouží v NZDM Street k monitoringu situace v Letohradě. Cílem této otázky není zjistit, zda žáci ZŠ U Dvora porušují zákon, ale jestli se v Letohradě tato problematika vyskytuje i mezi dětmi a mládeží.

Tabulka č. 10

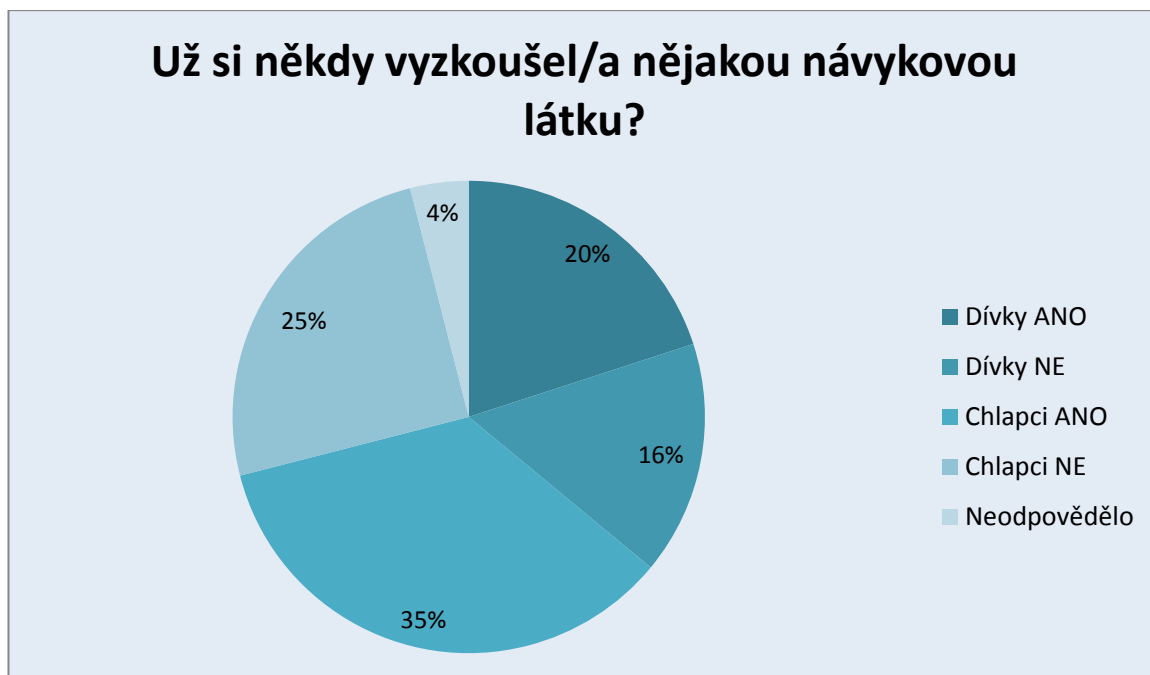
Odpověď	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)		
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata	Chlapci	Celkem
Ano	18	31	49	50	58	55
Ne	14	22	36	39	42	40
Neodpovědělo	4	0	4	11	0	4

V tabulce číslo 4 se dočteme, že ano odpovědělo celkem 49 (55%) respondentů, odpověď ne zvolilo 36 (40%) respondentů a 4 (4%) žáci neodpověděli.

Graf č. 8

Graf uvádí kolik dívek (18) a chlapců (31) odpovědělo na otázku číslo 7 ano. 14 dívek a 22 chlapců zakroužkovalo možnost ne.

Graf č. 9

Dívky ve 20% uvedly, že nějakou návykovou látku vyzkoušely. 16% dívek odpovědělo, že nevyzkoušely žádnou návykovou látku. 35% chlapců uvedlo, že někdy nějakou návykovou látku vyzkoušeli. 25% chlapců nemá zkušenosti s žádnou návykovou látkou. Z grafu můžeme usuzovat, že 55% respondentů má zkušenosti nebo alespoň přišlo do styku s alkoholem, cigaretami nebo marihuanou. Neodpověděla 4%.

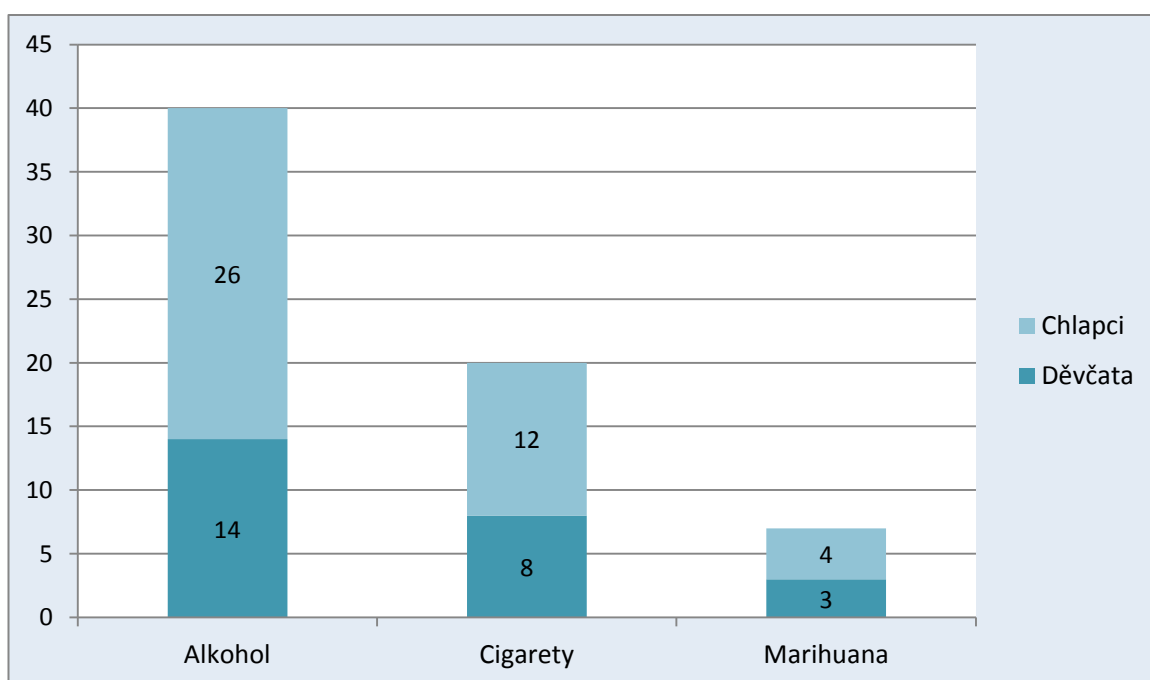
Otázka č. 8: Jakou návykovou látku si vyzkoušel/a?

Touto otázkou jsme se pokoušeli zjistit, jakou návykovou látku vyzkoušeli nebo užívají žáci nejčastěji.

Tabulka č. 11

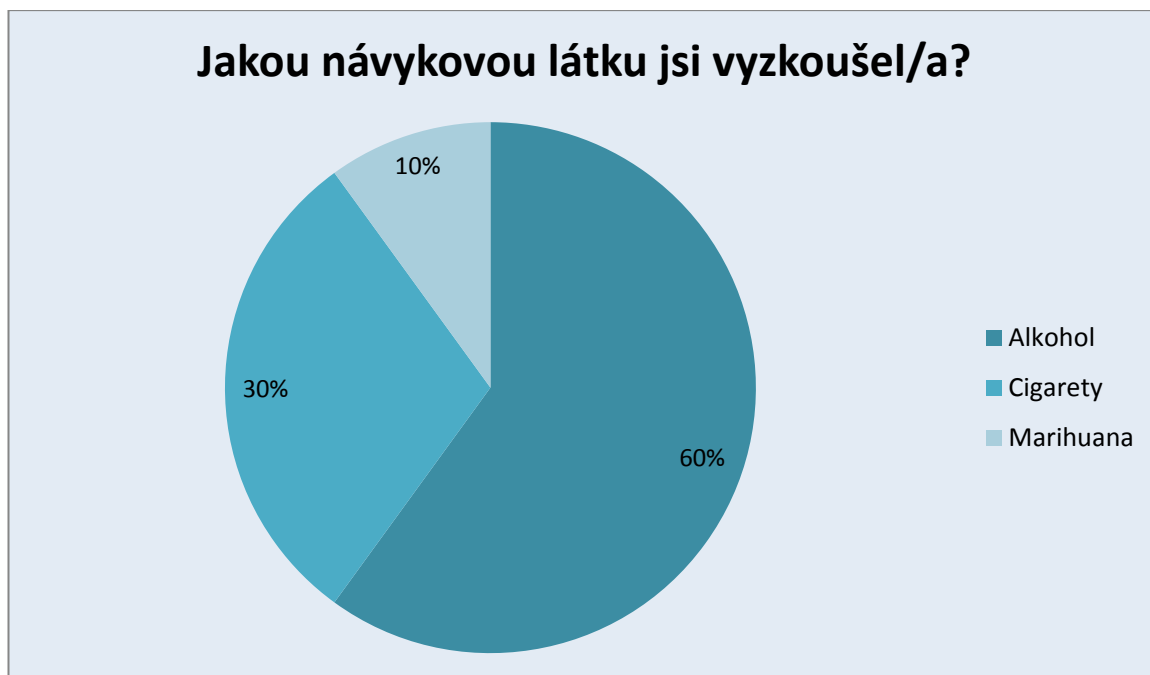
Odpověď	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata a Chlapci
Alkohol	14	26	40	60
Cigarety	8	12	20	30
Marihuana	3	4	7	10

Respondenti, kteří uvedli v otázce číslo 7. ano, odpovídali na otázku číslo 8. v návaznosti na předchozí. Alkohol vyzkoušelo nejvíce respondentů celkem 40 (60%), cigarety uvádí 20 (30%) respondentů a marihuanu 7 (10%).

Graf č. 10

Podle grafu č. 15 má zkušenosti s alkoholem 14 děvčat a 26 chlapců. Cigaretu vyzkoušelo 8 děvčat a 12 chlapců. Na grafu můžeme je patrné, že více experimentují chlapci než děvčata, jak s alkoholem, tak s cigaretami. Marihuanu vyzkoušeli děvčata (3) a chlapci (4) skoro stejně.

Graf č. 11

Pro jasný přehled, která návyková látka je mezi respondenty nejfrekventovanější máme graf č. 16., kde alkohol zabírá 60%, cigarety 30% a marihuana 10%.

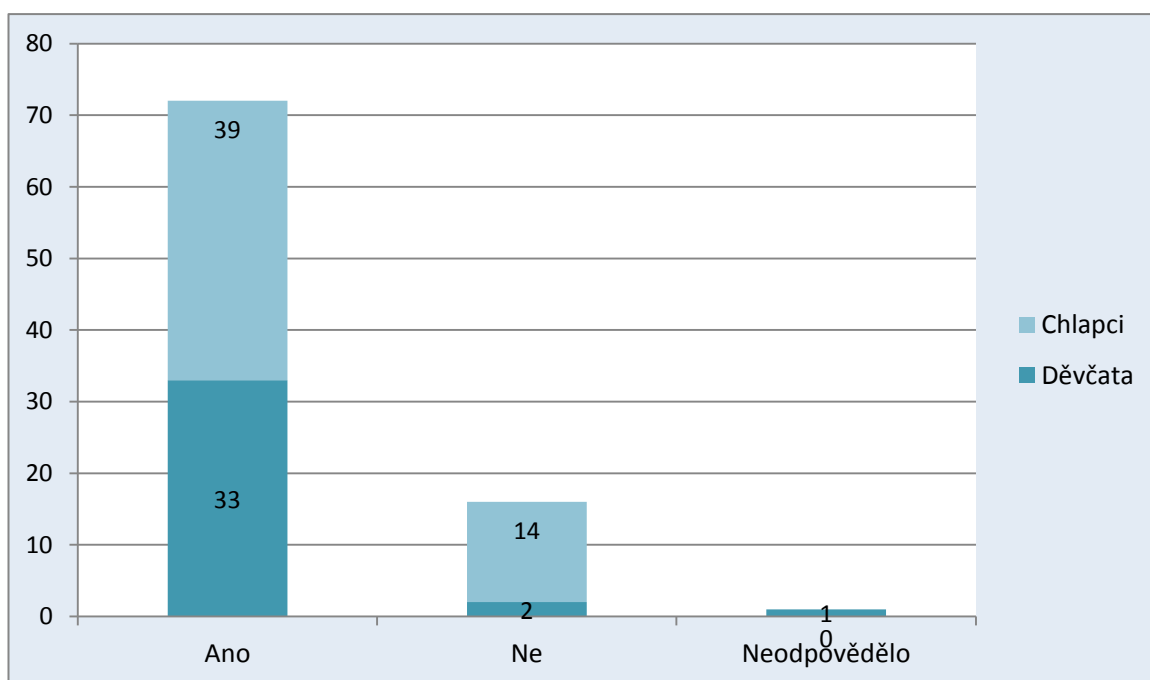
Otázka č. 9: Víš o tom, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou?

Otázka číslo 9., byla do dotazníku zařazena také v rámci monitoringu. A především jako zpětná vazba pro propagaci Centra pod střechou.

Tabulka č. 12

Odpověď	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)		
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata	Chlapci	Celkem
Ano	33	39	72	92	74	81
Ne	2	14	16	6	26	18
Neodpovědělo	1	-	1	3	-	1

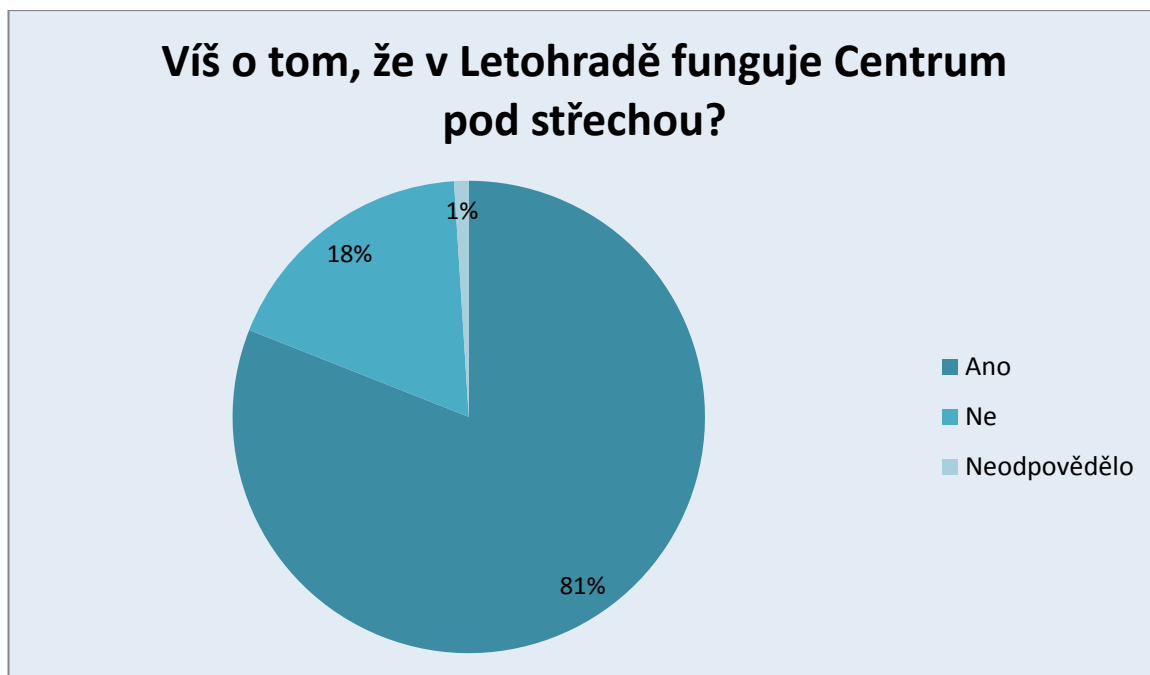
Na otázku číslo 9. odpovědělo 88 respondentů. 1 neodpověděl. 72 (81%) žáků uvedlo, že vědí, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou¹. Pouze 16 (18%) respondentů neví, že v Letohradě toto zařízení je.

Graf č. 12

O tom, že v Letohradě toto centrum funguje, ví 33 dívek a 39 chlapců. 14 chlapců a 2 dívky neví, co je Centrum pod střechou.

¹ Tam se nachází NZDM pro děti a mládež.

Graf č. 13

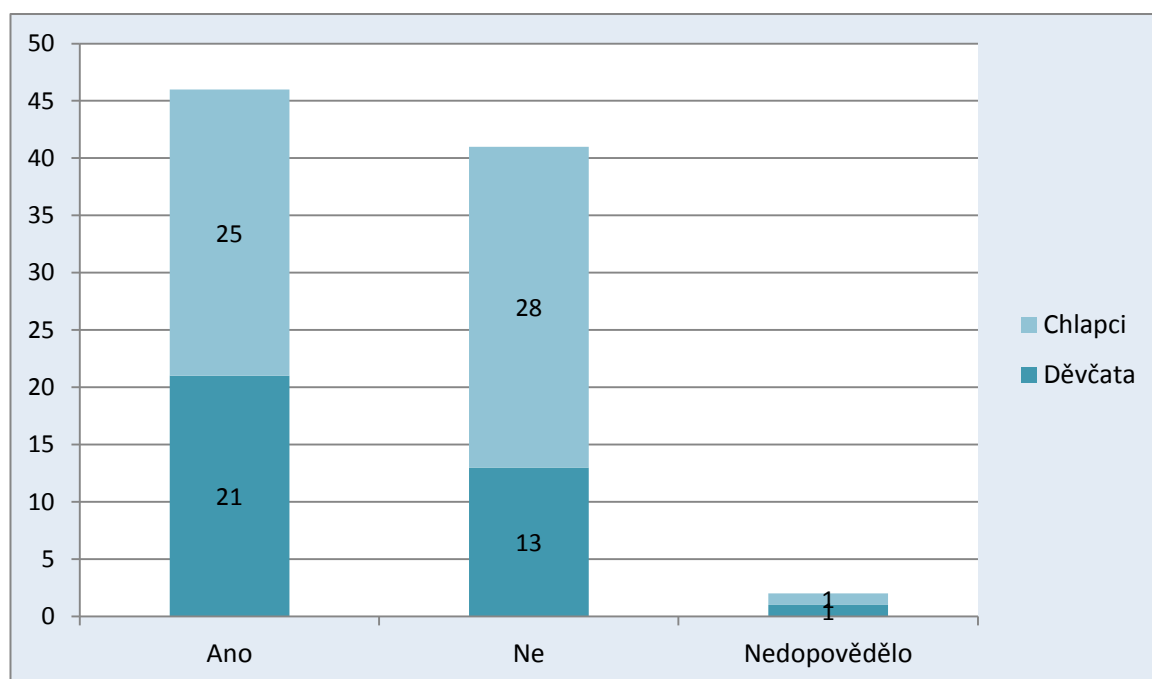
Na grafu můžeme vidět, že informovanost o Centru pod střechou je dostačující. 81% respondentů uvedlo, že vědí o tomto zařízení. 18% o zařízení nikdy neslyšeli. Nedopovědělo 1%.

Otázka č. 10: Byl/a si tam někdy?

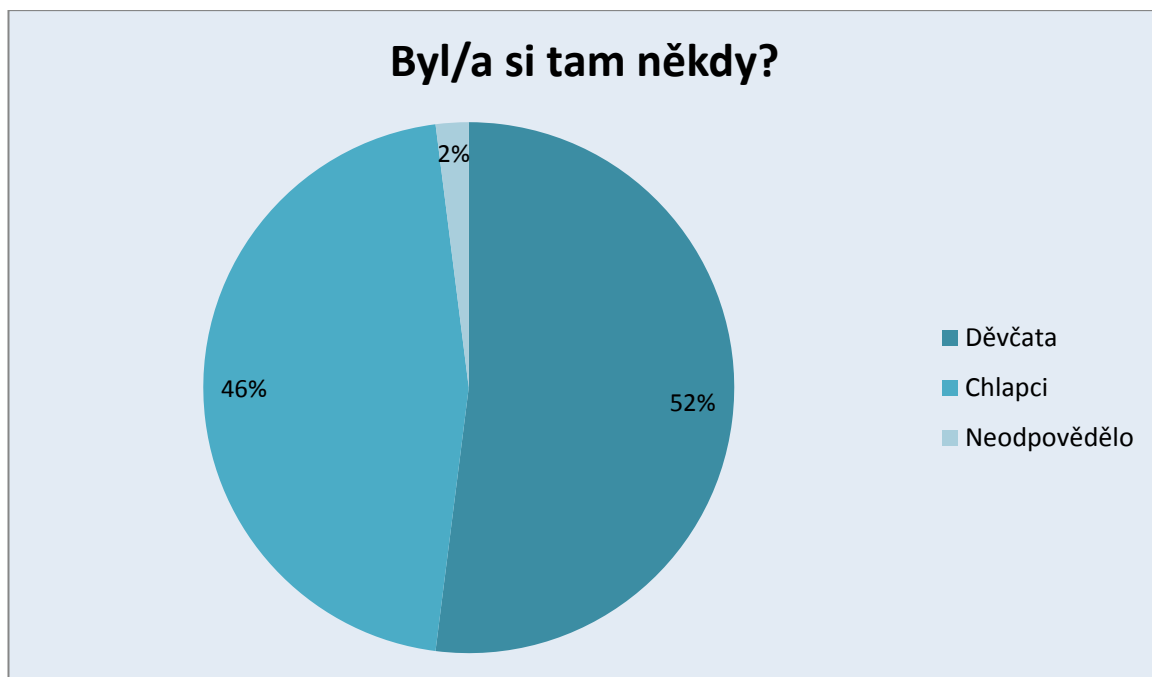
Tabulka č. 13

Odpovědi	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)		
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata	Chlapci	Celkem
Ano	21	25	46	24	28	52
Ne	13	28	41	15	31	46
Neodpovědělo	1	1	2	1	1	2

Po zpracování dat se ukázalo, že 52% respondentů toto zařízení již navštívilo.

Graf č. 14

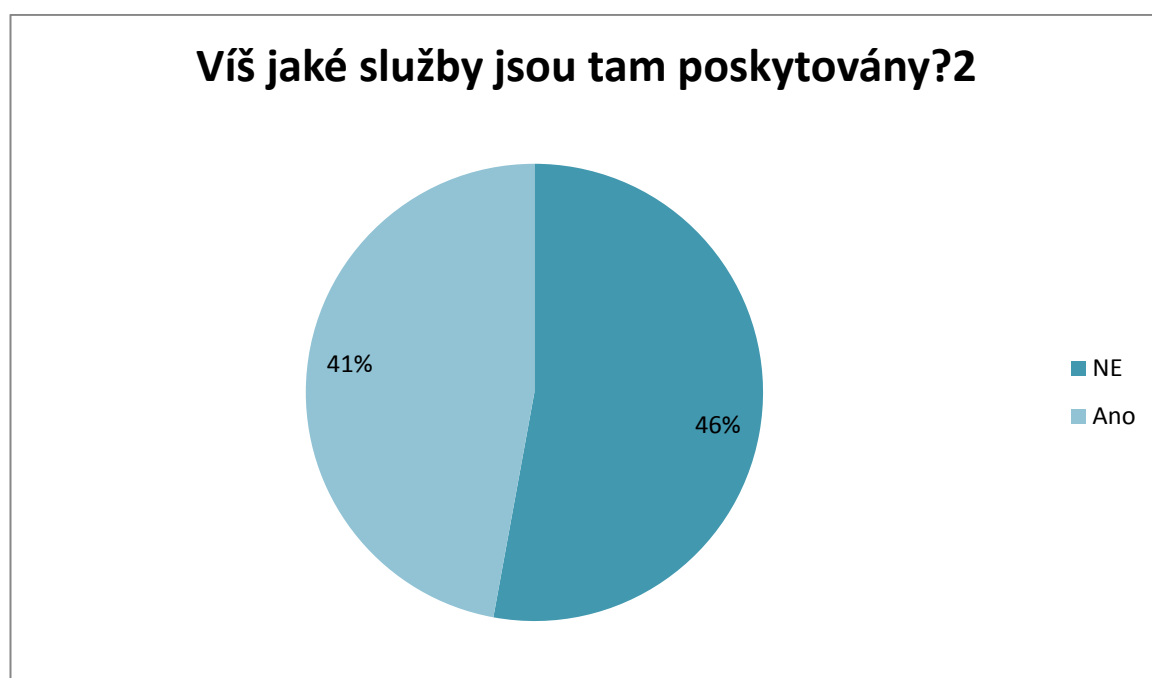

Graf č. 15

Otázka č. 11: Víš, jaké služby tam jsou poskytovány?

Tabulka č. 14

Odpovědi	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)		
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata	Chlapci	Celkem
Ano	24	17	41	59	41	46
Ne	11	35	46	24	76	52
Neodpovědělo	1		1			1

Graf č. 16

Na grafu je vidět, že více jak polovina respondentů neví jaké služby NZDM Street poskytuje.

Otázka č. 12: Využil/a si jejich služeb někdy?

Tabulka č. 15

Odpovědi	Absolutní četnost			Relativní četnost (%)		
	Děvčata	Chlapci	Celkem	Děvčata	Chlapci	Celkem
Ano	12	11	23	52	48	26
Ne	21	39	60	35	65	67
Neodpovědělo	3	1	4			4

Graf č. 17

4.3.6 Metoda sběru dat

Jako metodu sběru dat jsme zvolili kvantitativní formu anonymního nestandardizovaného dotazníku.

Dotazník je nejčastěji využívanou metodo pro získání informací a dat. Tato metoda umožňuje badateli shromáždit velké množství informací od velkého počtu respondentů. Proto je dotazník považován za ekonomickou metodu sběru dat, kdy jsme schopni za krátký čas získat velké množství informací. (Gavora, 2000)

V rámci dotazníku, který byl sestaven pro toto výzkumné šetření, byly použity následující typy otázek a odpovědí:

- uzavřené – u tohoto typu otázek jsou respondentovi nabídnuty odpovědi, respondent si pouze vybírá z nabídky,
- polouzavřené otázky – tyto otázky nejprve vyžadují volitelnou odpověď a pak dávají prostor k vysvětlení. (Gavora, 2000)

Otázky v dotazníku se týkaly těchto okruhů:

1. volného času (jakým způsobem tráví respondenti volný čas),
2. návykových látek (zda se respondenti vyzkoušeli nějakou návykovou látku),
3. Centra pod střechou (informovanost i službě).

4.3.7 Metoda analýzy a zpracování dat

Získaná data byla statisticky analyzována a zpracována do grafů. Grafy jsme vytvořili pomocí programu Microsoft Excel 2007. Data byla převedena do procent, které jsou uvedeny v tabulkách a grafech. Výsledky a analýza výzkumu

DISKUZE

V této kapitole bych chtěla kriticky nahlédnout na tuto práci. Při zpracovávání první kapitoly o NZDM jsem zjistila, že o tomto tématu toho zatím nebylo moc napsáno, že se jím zabývají převážně dva autoři, kteří jsou uváděni ve většině knih. Je pravdou, že tato zařízení se u nás teprve profilují a zařazují do systému, proto zatím každé zařízení funguje podle svých metodik a prozatím neexistují zcela jednotné metodiky. Průzkumné šetření této práce bylo vystavěno, na impulzu od pracovníků, kteří se domnívají, že takovéto zařízení v tak malém městě není potřeba, že by prostory byly lépe využitelné pro volnočasové aktivity, nežli sociální službu. S touto myšlenkou jsem se ztotožnila a chtěla jsem si tvrzení vyvrátit nebo potvrdit. Proto byl sestrojen dotazník, který si kladl za cíl prozkoumat situaci v Letohradě.

Před sestrojením dotazníku, jsem nahlédla do Pepy a zjistila pravděpodobný nejvíce se vyskytující věk klientů. V této věkové skupině jsem provedla průzkumné šetření. Vzhledem k tomu, že dotazník podávaly učitelky základní školy, vedení mi nedovolilo se účastnit a prezentovat osobně, jsou některé vyplněny jen stroze a data, které jsem z nich zpracovala, mi jistý výsledek nepřinesla. Převážně v otevřených otázkách, tato věková skupina spíše nespolupracovala a odpovídala jednoslovně, velmi často se mi stalo, že dotazník byl vyplněn napůl, nebo byly vynechané některé otázky. Příště bych preferovala osobní setkání s referenční skupinou.

V dotazníku se mi nepovedlo zmapovat využití konkrétních volnočasových nabídek v Letohradě. Mohu se pouze domnívat, která odpověď spadá pod jaký sektor nabízených volnočasových aktivit, ale konkrétní zájmové činnosti mi respondenti nepopsali, nejspíše byla otázka špatně položena pro tuto věkovou skupinu.

Po zpracování dotazníků mohu říci, že hypotéza číslo 1. se mi potvrdila, děti a mládež o NZDM Street vědí. U hypotézy číslo 2. se ukázalo, že děti a mládež na V Letohradě a okolí mají aktivní zájmové činnosti ve volném čase. Hypotézu č. 3 si neodvážím přímo určit, zda zůstala potvrzena či vyvrácena. Jako jediná nepotvrzená zůstala hypotéza č. 4, kde odpovědi v dotazníku tuto hypotézu vyvrátily.

ZÁVĚR

Předkládána bakalářská práce pojednává o Nízkoprahovém zařízení a volném čase dětí a mládeže v Letohradu a okolí. Toto téma jsme zvolila, protože mi bylo nabídnuto, zda až dostuduji, mohu nastoupit do NZDM Street, protože jsem se rozhodla této příležitosti využít, chtěla jsem prozkoumat jaká je situace v Letohradě.

Teoretická část popisuje NZDM a jejich legislativní ukotvení. Čtenáři se tato kapitola snaží přiblížit konkrétní fungování těchto zařízení, a jejich poskytované služby. V této části jsem se zabývala také volným časem, jeho definováním, vymezením, a důležitosti v současné době i s ohledem na historii a výchovou ve volném čase i výchovou jako takovou. Déle se v této části zabývá vývojovou psychologií a to především mladšímu školnímu věku a adolescenci, neboli věkovou skupinou, která tvoří klientelu NZDM.

Praktická, průzkumná část popisuje průběh průzkumného šetření, který byl realizován dotazníkovým šetřením na druhém stupni základní školy. Dotazníkem jsem chtěla ověřit stanovené hypotézy. V dotazníku jsem kladla otázky, které se týkaly volného času a NZDM Street v Letohradě. Dotazník si kladl také za cíl zjistit aktuální informovanost žáků o tomto zařízení a jeho službách a vyvrátit či potvrdit stanovené hypotézy. Zda žáci vědí, že v Letohradě toto zařízení funguje a jestli vědí, kdy ho mohou navštívit.

Výsledek dotazníku nám mohl ukázat, že děti z Letohradu a okolí mají dostatek zájmů a navštěvují zájmové kroužky. Velká většina respondentů o NZDM Street ví, ale nenavštěvují ho, nebo už dále netuší, jaké služby jsou zde poskytovány a komu jsou určeny.

Výsledky práce také sloužily jako orientační šetření pro pracovníky NZDM Street, kteří neměli zatím žádnou zpětnou vazbu od okolí. Po prozkoumání výsledků pracovníků NZDM Street proběhla velká informační akce v Základních školách v Letohradě, kdy každý žák dostal letáček s krátkým popisem služeb, který žáci mohli ukázat doma rodičům. Po této akci, počet návštěvníků NZDM Street vzrostl.

SEZNAM LITERATURY

1. ČAČKA, O., *Psychologie: vrstev duševního dění osobnosti a jejich autodiagnostika*. Vyd.1., Brno: Doplněk, 1997. s. 381. ISBN 80-7239-107-0
2. DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti: současné trendy*. Vyd. 2., opravené Praha: Portál, 1997, s. 176. ISBN 80-7178-251-3.
3. DUŠEVNÍ PORUCHY A PORUCHY CHOVÁNÍ, *Popisy klinických příznaků a diagnostická vodítka: Mezinárodní klasifikace nemocí - 10. revize*. Vyd. 3. Praha: Psychiatrické centrum, 2006. s. 251. ISBN 80-85121-11-5.
4. *ÉTHUM: bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci*. Vyd. Mimořádné, Česká asociace streetwork, 2003, s. 128.
5. *ÉTHUM: bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci*. Česká asociace streetwork, ročník 11, 2003, č. 4, s. 152.
6. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 2., rozšířené české vydání Brno, Paido, 2000, s. 261. ISBN 978-8-7315-185-0.
7. HÁJEK, B., HOFTBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Vyd. 4., Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2003, s. 221. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1
8. HÁJEK, B., HOFBAUER B., PÁVKOVÁ J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1., Praha: Portál, 2008, s. 239. ISBN 978-807-3674-731.
9. CHRÁSKA, M., *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1., Praha: Grada, 2007, s. 272. ISBN 978-80-247-1369-4
10. JEDLIČKA, R., *Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Vyd. 1., Praha, 2004, s. 478. ISBN 80-731-2038-0.
11. KLÍMA, P., *Kontaktní práce: antologie textů České asociace streetwork*. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2007, s. 359.
12. KLÍMA, P., *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. Vyd. 1., Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010, s. 143. ISBN 978-80-86728-42-1

13. KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1., Praha: Portál, 2008, s. 216. ISBN 978-80-7367-383-3
14. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., Přepřacované a doplněné. Praha: Grada, 1998. s. 344. ISBN 80-7169-195-X
15. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ A. *Mládež a delikvence: současné trendy*. Vyd. 1., Praha: Portál, 1998, s. 336. ISBN 80-717-8226-2.
16. MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1., Praha: Grada, 2006, s. 332. ISBN 80-247-1362-4
17. NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Vyd. 1., Praha: Academia, 1998, s. 590. ISBN 80-200-0689-3
18. NEŠPOR, K., *Návykové chování a závislost*. Vyd 3. Doplněné a opravené, Praha: Portál, 2007, s. 176. ISBN 978-80-7367-267-6
19. PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J., *Akademický slovník cizích slov*. Vyd. 1., Praha: Academia, 1998, 2000, s. 834. ISBN 80-200-0607-9
20. PŘADKA, M. *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*. Vyd. 1., Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 93. ISBN 80-210-2033-4
21. RABOCH, J. *Psychiatrie: minimum pro praxi*. Vyd. 5. Praha: Triton, 2012, s. 239. ISBN 978-80-7387-582-4.
22. SPOUSTA, V., *Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času*. Vyd. 1., Brno: Masarykovy univerzita, 1997, s. 183. ISBN 80-210-1007-X
23. ŠIMÍČKOVÁ- ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie: minimum pro praxi*. Upravené vyd. 3. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 189. ISBN 978-80-244-2433-0.
24. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: současné trendy*. Vyd.1., Praha: Portál, 2000, s. 528. ISBN 80-717-8308-0.
25. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: minimum pro praxi*. Vyd. 3., rozšířené a přepřacované Praha: Portál, 2004, s. 870. ISBN 80-7178-802-3.
26. VÁGNEROVÁ, M., *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Vyd. 1., Praha: Karolinum, 2005. s. 467. ISBN 80-246-0956-8

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Ministerstvo práce a sociálních věcí. [on line] [cit. 14. 3. 2006]
dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13640/108_2006_280414.pdf

Česká asociace streetwork. [on line] dostupné z: <http://www.streetwork.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [on line] dostupné z <http://www.mpsv.cz/cs/>

IS PePa [on line] dostupné z <http://www.ispepa.cz/>

SEZNAM ZKRATEK

NZDM- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Atd. – a tak dále

MKN – Mezinárodní klasifikace nemocí

Např.- například

Tzv.- takzvaný

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulky:

Tabulka č. 1: Pohlaví respondentů.

Tabulka č. 2: Věk respondentů.

Tabulka č. 3: Přehled koníčků a zájmů.

Tabulka č. 4: Jak trávíš svůj volný čas mimo kroužky, školu a domov?

Tabulka č. 5: Součet odpovědí na otázku č. 4.

Tabulka č. 6: Jak trávíš svůj volný čas doma?

Tabulka č. 7: Součet odpovědí na otázku č. 5.

Tabulka č. 8: Je něco co by si chtěl/a dělat, ale Letohrad ti tyto možnosti neposkytuje?

Tabulka č. 9: Nejčtenější zájmová činnost.

Tabulka č. 10: Už jsi někdy vyzkoušel/a nějakou návykovou látku?

Tabulka č. 11: Jakou návykovou látku si vyzkoušel/a?

Tabulka č. 12: Víš o tom, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou?

Tabulka č. 13: Byl/a si tam někdy?

Tabulka č. 14: Víš, jaké služby jsou tam poskytovány?

Tabulka č. 15: Využil/a si jejich služeb někdy?

Grafy:

Graf č. 1: Pohlaví respondentů.

Graf č. 2: Věk respondentů.

Graf č. 3: Věk respondentů (%).

Graf č. 4: Trávení volného času mimo domov, kroužky, školu.

Graf č. 5: Trávení volného času mimo domov, kroužky, školu (%).

Graf č. 6: Trávení volného času doma.

Graf č. 7: Trávení volného času doma (%).

Graf č. 8: Už jsi někdy vyzkoušel/a nějakou návykovou látku.

Graf č. 9: Už jsi někdy vyzkoušel/a nějakou návykovou látku (%).

Graf č. 10: Jakou návykovou látku?

Graf č. 11: Jakou návykovou látku (%)?

Graf č. 12: Víš o tom, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou?

Graf č. 13: Víš o tom, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou (%)?

Graf č. 14: Byl/a si tma někdy?

Graf č. 15: Byl/a si tma někdy?

Graf č. 16: Víš, jaké služby jsou tam poskytovány?

Graf č. 17: Využil/a si jejich služeb někdy?

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník pro žáky ZŠ

Příloha 2: Denní výkaz NZDM Street

Příloha 3: Poskytované služby

Příloha 4: Denní terénní výkaz

Příloha 5: Záznam ústní smlouvy

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Dominika Bednářová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Michal Růžička, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Nízkoprahové zařízení a úroveň trávení volného času mládeže v Letohradu a okolí
Název v angličtině:	Low-threshold and the Level of Leisure Time of Youth Under 15 Years of Age.
Anotace práce:	Bakalářská práce <i>Nízkoprahové zařízení a úroveň trávení volného času dětí a mládeže v Letohradu a okolí</i> pojednává o Nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež Street v Letohradě a volném čase dětí a mládeže v Letohradě v souvislosti s využitím tohoto zařízení. Práci dělíme na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se zaměříme na obecné vymezení pojmů Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, volný čas a pedagogika volného času, děti a mládež. Praktická část popisuje zařízení NZDM Street, výzkumné šetření, metodologii, zvolené výzkumné cíle, výsledky a závěr šetření.
Klíčová slova:	Děti a mládež, volný čas a pedagogika volného času, Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis <i>Low level facilities and leisure activities for children and youth in the Summer Palace and the nearby</i> discusses the low threshold facilities for children and youth Street in Summer Palace and free time of children and youth in Letohrad in connection with the use of this device. The work is divided into theoretical and practical. In the theoretical part we will focus on general definitions of low-threshold facilities for children and youth, recreation and Leisure education, children and youth. The practical part describes the device NZDM Street, survey research, methodology, selected research objectives, results and conclusion of the investigation.

Klíčová slova v angličtině:	Children and youth, leisure and leisure education, low-threshold facilities for children and youth
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Dotazník pro žáky ZŠ Příloha 2: Denní výkaz NZDM Street Příloha 3: Poskytované služby Příloha 4: Záznam ústní smlouvy Příloha 5: Denní výkaz terén Příloha 6: Denní služba
Rozsah práce:	s.80
Jazyk práce:	Český jazyk

Příloha č. 1

Milý studente/ Milá studentko, dostal/a si před sebe dotazník, který mi pomůže s napsáním mé bakalářské práce. Jmenuji se Dominika Bednářová a píši bakalářkou práci, které se týká volného času v Letohradě. Prosím udělej si 3 minuty čas a vyplň tento dotazník. Vše je anonymní a bude použito jen do mé závěrečné práce. Děkuji Ti za Tvůj čas a vyplnění. Tvé odpovědi zakroužkuj, můžeš i více možností.

1. Pohlaví: žena muž

2. Věk:

3. Máš nějaké záliby nebo koníčky, které navštěvuješ pravidelně? (Pokud ano napiš jaký.)

Ano.....
..... Ne

4. Jak trávíš svůj volný čas mimo kroužky, školu a domov?

a) s kamarády někde venku b) ve skateparku c) sportuji d) NZDM Street*
e) věnuji čas svému koníčku (koloběžka, yoyo, skate.....) f) jiné

5. Jak trávíš svůj volný čas doma?

a) PC b) TV c) příprava do školy d) čtení
e) hra na hudební nástroj f) pomoc v domácnosti g) jiné

6. Je něco co by si chtěl/a dělat, ale Letohrad ti tyto možnosti neposkytuje? Pokud ano co?

Ano.....

Ne

7. Už si někdy vyzkoušel/a nějakou návykovou látku? Ano Ne

8. Jakou návykovou látku si vyzkoušel/a: alkohol cigarety marihuanu tvrdé drogy

9. Víš o tom, že v Letohradě funguje Centrum pod střechou? Ano Ne

10. Byl/a jsi tam někdy? Ano Ne

11. Víš, jaké služby jsou tam poskytovány? Ano Ne

12. Využil/a si jejich služeb někdy? Ano Ne

DENNÍ VÝKAZ - terén**NZDM Street, Taušlova 714, Letohrad**

Datum	Uživatel	Zájemce o službu	Rozhovor	Ostatní služby	Poznámky

SLUŽBY

1. Poskytnutí prostoru
2. Rozhovor
3. Situační intervence
4. Poradenství
5. (Krizová intervence)
6. Vzdělávací aktivity
7. Volnočasové aktivity
8. Informační servis
9. Jednání se zájemcem o službu
10. Jednání s uživatelem (smlouva, IP, revize)
11. Poskytnutí materiálu
12. Akce
13. Jednání s blízkými osobami
14. Jednání s institucí ve prospěch uživatele
15. Doprovod
16. (Přeposlání)
17. Preventivní témata
18. Informace o službě

2 – rozhovor	6 – vzdělávací hry	7 – volnočasové hry
1 - Rodina	Activity	Carcassonne
2 - Vrstevnická skupina	Bomba	Osadníci
3 - Preventivní témata	Scrabble	Bang
4 - Škola	Ukaž co víš	Citadela
5 - Práce	Evropa	Jungle speed
6 - Partner / ka	Česko	Vyrábění
7 - Program, zařízení, služba	AZ kvíz	Výtvarné workshopy
8 - Osobní, intimní	Kvízy (v zásobníku)	Mikádo
9 - Právní poradenství	Hlavalamy	Vyrábění
10 - Zdravotnictví	Pravidla her	Výtvarné worshopy
11 - Volný čas	Ubongo	Ruleta
12 - Ostatní	Člověče nezlob se	Vikingové

Příloha č. 4

Záznam o ústní smlouvě s uživatelem

Datum uživatel.....

Smlouva se uzavírá na dobu od/do

.....

Klíčový pracovník:.....

Uzavřena smlouva č. : 1, 2

Uživatel má zájem využívat těchto služeb:

.....

Uživatelův osobní cíl:

.....

.....

Individuální plán:

.....

.....

Příloha č. 5

DENNÍ VÝKAZ – terén

NZDM Street, Taušlova 714, Letohrad

Datum	Uživatel	Zájemce o službu	Rozhovor	Ostatní služby	Poznámky

Příloha č. 6

DENNÍ SLUŽBA
Terénní služby při NZDM Street

Datum:

Čas:

Pracovníci:	
Praktikant / dobrovolník:	
Navštívené lokality:	
Monitoring:	
Aktivní kontakt:	

Pasivní kontakt:	

